

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

FÖRETAGSLOKALISERING I ANGERED

HINDER OCH DRIVKRAFTER I EN SEGREGERAD STADSDEL

Institutionen för ekonomi och samhälle
- avdelningen för kulturgeografi

Kandidatuppsats i kulturgeografi, 15 hp
KGG310, VT 2013

Av: Danny Ghanim & Joakim Gustavsson Sjöstedt
Handledare: Ingrid Johansson

Förord

Den här uppsatsen är skriven av Danny Ghanim och Joakim Gustavsson Sjöstedt. Vi studerar båda kulturgeografi på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet. I tidigare moment har segregation behandlats och en av oss är bosatt i Göteborgs stadsdel Angered, som är studiens undersökningsområde. Erfarenheten av problemen i området är en av anledningarna till att uppsatsens ämne blev detta.

Vi vill tacka vår handledare Ingrid Johansson som har stöttat oss under arbetets gång och Mats O Persson, Kenneth Kastman Krantz och Pär Abrahamsson som ställde upp på intervju och har hjälpt oss med värdefull kunskap, insikt och erfarenhet kring uppsatsens ämne.

Sammanfattning

När företag ska besluta var man ska etablera sin verksamhet finns det en rad olika lokaliseringsfaktorer som spelar in: bland annat närhet till marknader och andra företag, platsens kostnad och infrastruktur, tillgång till rätt arbetskraft, statlig påverkan samt företagsklimat och livskvalitet. Angered, som är Göteborgs mest segregerade stadsdel, har en väldigt hög arbetslöshet och få arbetstillfällen inom den privata sektorn. För arbetsökande i segregerade bostadsområden är närhet till arbetsmarknaden viktigt för chanserna till att få jobb och Angered behöver därmed göras mer attraktivt för företag.

Den här studiens syfte var att undersöka hinder och drivkrafter för lokalisering av arbetstillfällen inom den privata sektorn i Göteborgs segregerade stadsdel Angered. Uppsatsens frågeställningar var:

1. Vilka är de främsta orsakerna bakom bristen på arbetstillfällen inom den privata sektorn lokaliserade i Angered?
2. Vad finns det för fördelar med att etablera sitt företag i Angered?
3. Vad kan göras för att Angered ska bli mer attraktivt för företagslokalisering?

Metoden för att uppnå syftet och besvara frågeställningarna var främst intervjuer med representanter från Estrella, som är Angered's största privata arbetsgivare, Svenskt Näringsliv, som är Sveriges största organisation för företagare, samt Utveckling Nordost, som är ett stort projekt med målet att utveckla stadsdelarna Angered och Östra Göteborg inom bland annat näringsliv. Estrellas respondent är även ledamot i Angered's Företagarförening och Utveckling Nordosts respondent är anställd på Business Region Göteborg, som är ett kommunalt bolag med målet att utveckla företagandet i Göteborgsregionen. Dessutom har Utveckling Nordosts "*Kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg (2012)*" och Fastighetskontorets redovisning av verksamhetsområden i Angered tagits del av.

Resultaten visar att Angered har svårt att locka företag främst på grund av det dåliga rykte som området har, i kombination med att det upplevs som otryggt, omodernt och har en låg status. Dessutom finns det väldigt få anledningar att besöka Angered om man inte bor eller arbetar där. Kommunen behöver satsa på att skapa rätt förutsättningar för företag, vilket förutom mark och infrastruktur också innebär en större satsning på högre utbildning för att göra Angered mer attraktivt och bistå företagen med närhet till rätt kompetens.

Fastän kommunikationerna mellan Angered Centrum och Göteborgs Centrum är goda är avsaknaden av en ringled runt Göteborg som inkluderar Angered en infrastrukturmässig brist, och vissa vägar inom Angered är inte anpassade för lastbilstrafik. Infrastrukturen vad gäller kontorslokaler är även den bristande med ett väldigt begränsat utbud och detta hämmar etableringen av mindre, kontorsbaserade företag. Ett ytterligare problem är att företagsklimatet i sig inte är optimalt då det finns en viss avsaknad av redan etablerade företag och ett svagt samarbete mellan dem.

Den största fördelen som Angered har är att det finns ledig och billig mark och billiga lokaler med närhet till spårvagnslinjer, de stora lederna, samt är beläget utanför bilskattezon.

INNEHÅLL

Förord

Sammanfattning

1. Inledning	7
2. Syfte och frågeställningar	8
3. Bakgrund	9
3.1 Segregation	9
3.2 Situationen i Angered	10
3.3 Begreppsdefinitioner	13
4. Tidigare forskning och teoretisk kontext	14
4.1 Är närhet till arbetsmarknaden viktig? Spatial mismatch-hypotesen	14
4.2 Faktorer för företagslokalisering	15
4.3 Arbetsplatslokalisering i Göteborg	17
5. Metod	19
5.1 Avgränsning	19
5.2 Urval	19
5.3 Om respondenterna	19
5.3.1 Om Estrella	19
5.3.2 Om Svenskt Näringsliv	20
5.3.3 Om Utveckling Nordost	20
5.4 Datainsamling via intervjuer	22
5.5 Studiens reliabilitet och validitet	22
5.6 Alternativa metoder	23
6. Resultatredovisning	24
6.1 Primärdata	24
6.1.1 Estrellas erfarenheter av att vara lokaliserade i Angered – intervju med Mats O Persson	24
6.1.2 Svenskt Näringslivs synpunkter – intervju med Kenneth Kastman Krantz	27
6.1.3 Projektet Utveckling Nordosts näringslivssatsning – intervju med Pär Abrahamsson	29

6.2 Sekundärdata	33
6.2.1 <i>Utveckling Nordosts kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg</i>	33
6.2.2 <i>Fastighetskontorets redovisning av tillgänglig mark i Angered</i>	34
6.3 Resultatavslutning	35
7. Analys	36
7.1 Angered har ett för dåligt rykte och det måste skapas anledningar att åka dit	36
7.2 Det finns ledig och billig mark i Angered men en brist på kontorslokaler	36
7.3 Utbildningsnivån är inget hinder för de flesta företag men en större satsning på högre utbildning kan göra området mer attraktivt	37
7.4 Bristen på redan etablerade företag i Angered hämmar till viss del etableringen av nya	38
7.5 Kollektivtrafiken är välutbyggd och man har nära till leder men det fattas en ringled	39
7.6 Det lokala samarbetet mellan företagen kan bli bättre och kommunikationerna mellan Angereds olika delar förbättras	39
7.7 Inverkan på marknaden är inte rätt väg att gå – skapa rätt förutsättningar istället	39
8. Slutsatser och framtida forskning	41
8.1 Slutsatser	41
8.2 Framtida forskning	42
Källförteckning	43

Bilagor:

1. Tabell över folkmängd från Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013	47
2. Tabell över förvärvsarbetande dagbefolkning (efter sektor) från Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013	48
3. Tabell över förvärvsarbetande dagbefolkning (efter näringsgren) från Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013	49
4. Intervjufrågor till Estrella	50
5. Intervjufrågor till Svenskt Näringsliv	50
6. Intervjufrågor till Utveckling Nordost	51

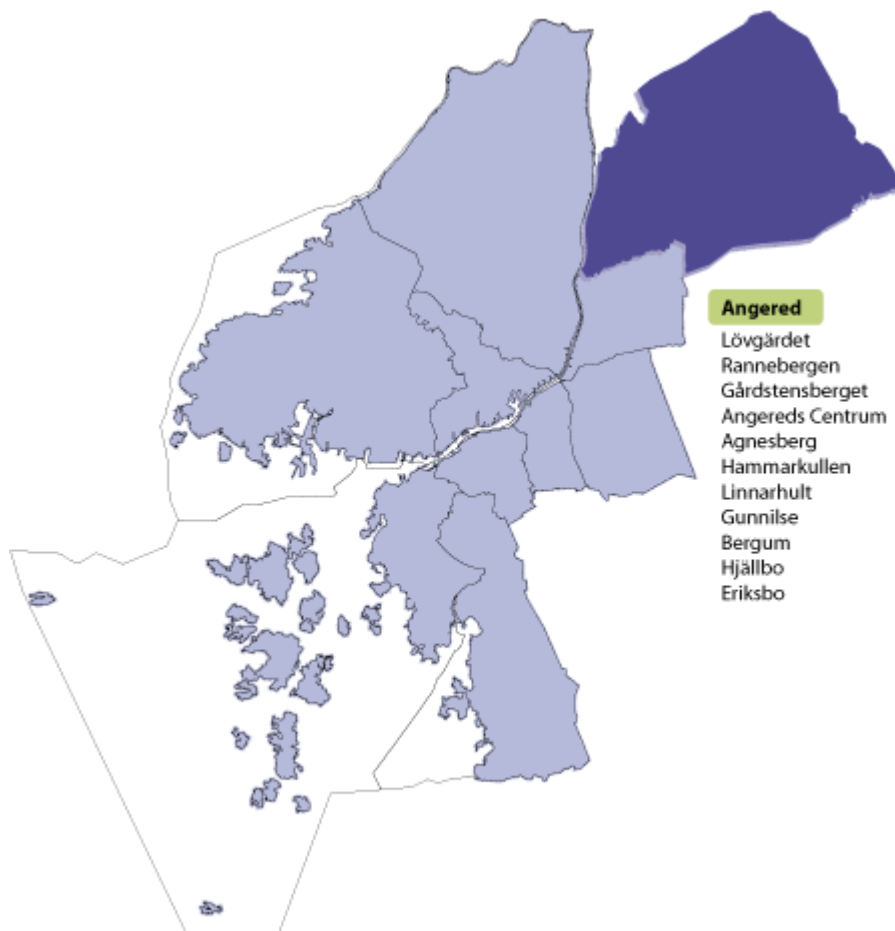
Figurer:

Figur 1. Karta över Angered	7
Figur 2. Tabell med statistik över Göteborgs stadsdelsnämnder	11
Figur 3. Diagram över antal arbetstillfällen inom den privata sektorn per capita i Göteborgs stadsdelsnämnder	12
Figur 4. Karta över nordöstra Göteborg	21

1. Inledning

Segregationen i Sverige är bland de mest omdebatterade politiska ämnena idag och ett av landets absolut största problem. Många invandrare hamnar i utanförskap då de i hög grad koncentreras till segregerade områden, ofta i förorter, och får svårt att komma in i det svenska samhället. Dessa förorter har ofta dåliga förbindelser med den övriga staden; inte nödvändigtvis i form av transporter, utan snarare i en socioekonomisk mening. De segregerade områdena tenderar att vara väldigt invandrartäta och resurssvaga med hög arbetslöshet, låga inkomster och låg utbildningsnivå (Socialstyrelsen 2010).

I Göteborg är stadsdelen Angered den som är mest segregerad, minst resursstark och med det lägsta antalet arbetstillfällen inom icke-offentlig verksamhet. Angered ligger inte alls särskilt dåligt till när det gäller lokalisering av offentliga arbetstillfällen, utan det är privata arbetstillfällen som det finns en stor brist på (Göteborgs stad - statistisk årsbok 2013). Men att exempelvis samhällstjänster med tillhörande arbetstillfällen även lokaliseras till segregerade områden är en självklarhet då alla Sveriges invånare ska ha tillgång till skola, vård och omsorg. Kommunen avser dessutom att befinna sig nära de människor som är i störst behov av kommunalt stöd. Privata företag strävar däremot efter vinst och marknadsandelar och deras lokaliseringsfaktorer är nästan enbart sådana som kan maximera dessa (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 15). Angered anses inte vara en attraktiv plats för etablering, samtidigt som det är den stadsdel i Göteborg med störst behov av nya arbetstillfällen.

Figur 1. Karta över Göteborgs stadsdelsnämnder med Angered markerat och Angered's primärområden listade (www.goteborg.se).

2. Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka hinder och drivkrafter för lokalisering av arbetstillfällen inom den privata sektorn i Göteborgs segregerade stadsdel Angered.

Frågeställningar i studien är:

1. Vilka är de främsta orsakerna bakom bristen på arbetstillfällen inom den privata sektorn lokaliserade i Angered?
2. Vad finns det för fördelar med att etablera sitt företag i Angered?
3. Vad kan göras för att Angered ska bli mer attraktivt för företagslokalisering?

3. Bakgrund

3.1 Segregation

Nationalencyklopedin definierar segregation som ”*det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper*” (www.ne.se), och Boverket skriver om segregation så här: ”*Tre typer av faktorer brukar användas som kriterium för segregation:*”

- *Demografisk segregation: Rumslig åtskillnad mellan individer av olika kön och ålder. Hit brukar också räknas en skev fördelning av olika hushållstyper, t.ex. genom att barnfamiljer och ensamstående äldre koncentreras till olika områden. Denna typ av segregation kan uppstå genom koncentration av vissa typer av kategoriboende, exempelvis äldreboende och studentbostäder.*
- *Socioekonomisk segregation: Rumslig åtskillnad mellan individer som tillhör olika social, inkomst, eller yrkesgrupper.*
- *Etnisk segregation: Rumslig åtskillnad mellan individer som tillhör olika kulturer, folkgrupper, raser och religioner*” (Boverket 2004, s. 11).

Ofta är etnisk och socioekonomisk segregation sammanvävda, då etniska minoriteter och invandrare tenderar att ha lägre socioekonomisk status (Socialstyrelsen 2010, s. 178).

År 2006 bodde 8 procent av Stor-Göteborgs invånare i grannskap klassificerade som ekonomiskt mycket resurssvaga. Siffrorna i Stor-Stockholm och Stor-Malmö var 6 respektive 9 procent. Andelen inrikesfödda minskar i takt med att grannskapet blir mindre resursstarkt och endast 4 procent av den inrikesfödda befolkningen bor i de mycket resurssvaga grannskapen, jämfört med 27 procent av de synliga invandrargrupperna. Trenden i Sverige är att inrikesfödda i princip helt har flyttat ut från grannskapen klassificerade som *mycket resurssvaga* och håller alltmer på att flytta ut från dem som klassificeras som *resurssvaga*, medan utrikesfödda i hög grad koncentreras till dessa typer av grannskap (Socialstyrelsen 2010, s. 188-190). I de tre storstäderna har invandrare i genomsnitt över 40 procent invandrade bland sina grannar medan personer med svensk bakgrund knappt har 20 procent (IFAU 2010:4, s. 16).

Socialstyrelsen skriver om synliga invandrare så här: ”*I dagens västeuropeiska länder refererar begreppet synliga etniska minoriteter till en mycket stor och heterogen grupp av människor, inklusive (svarta) afrikaner, asiater, romer, judar och muslimer, men också de européer vars utseende, beteende, klädsel, vanor, seder och bruk, religiösa sedvänjor eller sätt att tala uppfattas som främmande av majoritetsbefolkningen i respektive land. Uppfattningen om vilken grupp som är synlig eller icke-synlig varierar mellan olika länder och över tid. Även diskrimineringen uttrycks på olika sätt från land till land. Allt tyder på att det även i Sverige är synligheten snarare än ursprunget som spelar störst roll när det gäller diskriminering, deltagande på arbetsmarknaden eller boendeförhållanden*” (Socialstyrelsen 2010, s. 184).

I de grannskap inom Stor-Göteborg och Stor-Malmö där det bor mest synliga invandrare mer än fördubblades andelen relativt fattiga mellan åren 1990 och 2006 till 40 procent, och andelen i Stor-Stockholm var det senare året 35 procent (Socialstyrelsen 2010, s. 191). Av befolkningen i dessa områden som är i förvärvsarbetande ålder (20-64 år) är det 70 procent som försörjer sig på annat sätt än förvärvsarbete. Förutom de som utbildar sig istället för att

arbete är resten av dessa arbetslösa, förtidspensionerade eller sjukskrivna och lever på försörjningsstöd (Socialstyrelsen 2010, s. 192).

Socialstyrelsen sammanfattar denna del av sin studie om bostadssegregation så här:

”I alla tre storstadsregionerna är segregationsgraden lägst i innerstäderna, såväl i ekonomiskt som i etniskt avseende. Detta innebär att i dessa områden råder en relativt god integration mellan låg- och höginkomsttagare respektive inrikesfödda och olika grupper invandrare. Grannskapen där det råder stora obalanser mellan befolkningsgrupperna finns i stället i förorterna. Den allmänna debatten brukar fokusera på de grannskap som här benämns ekonomiskt mycket resurssvaga och mest dominerade av synliga invandrargrupper. I dessa områden är omkring 40 procent av den vuxna befolkningen relativt fattiga, mellan 70 och 80 procent av personerna i yrkesaktiv ålder är inte självförsörjande. Höginkomsttagarna är obefintliga och invånarna träffar sällan på inrikesfödda eller ickesynliga utrikesfödda personer i grannskapet” (Socialstyrelsen 2010, s. 193-194).

3.2 Situationen i Angered

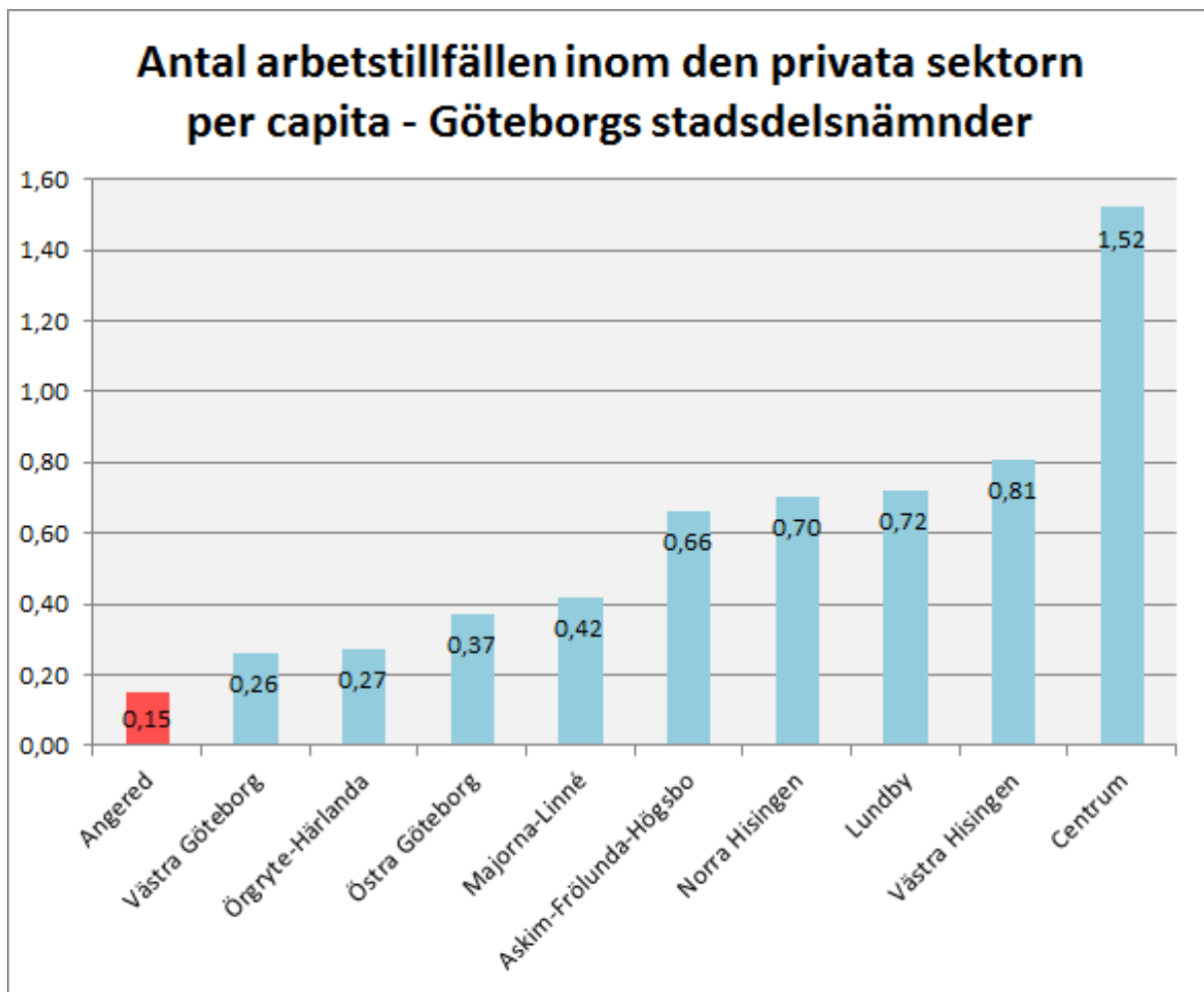
Vid indelningen av vad som tidigare var de 21 stadsdelsnämnderna framkom det från en rad analyser att något som kallas för *stadsdelsinvånarnas relativa styrka* bör vägas in för att kunna klargöra en stadsdels funktion. Det man vägde in i begreppet var bland annat andel socialbidragstagare och andel låga hushållsinkomster och på dessa grunder delades stadsdelarna in i fyra grupper. Man delade alltså in stadsdelarna efter deras *relativa resursstyrka* och i den grupp som var minst resursstark hamnade 6 av de 21 stadsdelarna. Dessa var Gunnared, Lärjedalen, Kortedala, Bergsjön, Biskopsgården och Majorna (Jönsson, S. et al. 1997, s. 39). De två förstnämnda utgör idag stadsdelen Angered, efter att Göteborgs 21 stadsdelar år 2010 slogs ihop till 10 (www.goteborg.se).

I Generalplanen för Angered som gavs ut 1968 av Göteborgs stadsbyggnadskontor och vattenbyggnadsbyrå var det tänkt att Angered år 2000 skulle kunna ha 70 000 arbetstillfällen, lika många som det spåddes skulle finnas förvärvsarbetande i stadsdelen (Lekman, A. & Soininen, J. 2012, s. 9). Idag är dock antalet arbetstillfällen drygt 9 000 (se bilaga 2) och folkmängden uppgår till strax under 50 000 (se bilaga 1), med drygt 16 000 förvärvsarbetande (Göteborgs stad - statistisk årsbok 2013), vilket är markant lägre siffror alltigenom och en stor avvikelse från pariteten mellan arbeten och arbetare som man hade trott på.

Figur 2. Tabell över Göteborgs stadsdelsnämnder med statistik från Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013. Egen bearbetning.

STADSDELSNÄMND	Förvärvsintensitet 20-64 år (%), 2010	Medelinkomst tkr, 2010	Eftergymnasial utbildning 20-64 år (%), 2011	Gymnasiebehörighet (%), 2012
Angered	53,8	157,6	24,4	65,0
Östra Göteborg	56,0	162,6	33,9	69,3
Örgryte-Härlanda	77,8	253,0	57,4	88,9
Centrum	71,3	252,5	64,9	92,4
Majorna-Linne	76,1	248,4	61,4	90,1
Askim-Frölunda-Högsbo	74,3	256,9	49,9	88,9
Västra Göteborg	77,9	282,1	49,2	88,1
Västra Hisingen	71,9	234,5	35,9	84,4
Lundby	73,5	230,7	46,6	80,9
Norra Hisingen	74,5	228,8	33,5	84,1
Göteborgs Stad	71,0	233,6	47,5	82,4
STADSDELSNÄMND	Öppet arbetslösa 18-64 år (%), 2011	Socialbidragstagare (%), 2011	Personer med sjuk- och aktivitetsersättning 16-64 år (%), 2011	Utländsk bakgrund (%), 2011
Angered	7,0	19,5	9,5	69,9
Östra Göteborg	7,0	16,6	9,2	54,5
Örgryte-Härlanda	2,8	3,1	4,7	17,6
Centrum	2,7	2,8	3,9	21,3
Majorna-Linne	3,1	3,7	5,9	17,0
Askim-Frölunda-Högsbo	2,9	4,9	6,5	21,4
Västra Göteborg	2,8	4,7	5,7	20,5
Västra Hisingen	4,8	9,2	6,5	33,7
Lundby	3,4	5,8	5,9	28,2
Norra Hisingen	3,6	5,3	7,2	32,2
Göteborgs Stad	3,9	6,6	6,4	30,6

Angered är den resurssvagaste stadsdelen i Göteborg och har även den högsta andelen invånare med utländsk bakgrund, vilket av SCB definieras som både utrikesfödda och personer födda i Sverige men med två utrikesfödda föräldrar (www.scb.se). I Angered finns det endast drygt 4 000 arbetstillfällen inom privata företag och organisationer (se bilaga 2), vilket är 0,15 privata arbetstillfällen per invånare i förvärvsarbetande ålder (20-64 år). I Göteborgs stad som helhet är denna siffra 0,62.

Figur 3. Diagram över antalet arbetstillfällen inom den privata sektorn per stadsdelsinvånare i förvärvsarbetande ålder (20-64 år) med statistik från Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013. Egen bearbetning.

Av sexton näringsgrenar i SCB:s statistik har Angered lägst antal arbetstillfällen inom sex utav dem och särskilt låga är antalen arbetstillfällen inom näringsgrenar som domineras av den privata sektorn. I många av näringsgrenarna är det oerhört få av jobben inom Göteborg som finns lokaliserade i Angered, då stadsdelen endast har:

- 1,7 % av jobben inom tillverkning och utvinning
- 2,5 % av jobben inom handel
- 2,3 % av jobben inom transport och magasinering
- 1,0 % av jobben inom hotell- och restaurangverksamhet
- 0,5 % av jobben inom information och kommunikation
- 0,5 % av jobben inom finans- och försäkringsverksamhet
- 0,3 % av jobben i verksamheter inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (se bilaga 3).

Det är sålunda mot denna bakgrund som uppsatsen har sin utgångspunkt. Segregation är något som präglar och utmärker Angered i en rad olika kategorier; inte minst från en näringslivsaspekt. Tittar man bakåt i tiden kan man se att Angered har tillhört Göteborgs resurssvagaste områden de senaste decennierna (Jönsson, S. et al. 1997, s. 39) och den nuvarande situationen är följaktligen inget undantag i det avseendet.

3.3 Begreppsdefinitioner

Dagbefolkning:

“Med förvärvsarbetade dagbefolkning avses förvärvsarbetande som redovisas efter arbetsställets geografiska belägenhet t.ex. alla som har sitt förvärvsarbete i Örebro kommun oberoende av var de är folkbokförda. I den regionala redovisningen ingår även personer med växlande eller okänd arbetsplats. Dessa förvärvsarbetande ingår som dagbefolkning i den kommun i vilken de är folkbokförda. Undantag är kommunalt anställda med okänd arbetsplats. Dessa personer ingår som dagbefolkning i den kommun i vilken de är anställda. Personer som är anställda i svenska företag utomlands eller på havet ingår inte i den regionala redovisningen av dagbefolkningen” (www.scb.se).

Generalplan:

”Äldre motsvarighet till översiktsplan för en kommun” (www.ne.se). **Översiktsplan** är ett planinstitut enligt plan- och bygglagen. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas samt om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras” (www.ne.se).

Grannskap:

”[...] ett delområde som utgör en naturlig social arena för människorna som bor där. Ett grannskap motsvarar ungefär en stadsdel i en stads centrum eller ett bostadsområde litet längre bort från stadskärnan. Vid studier av segregation är grannskapet ett lämpligare val av delområde än både kommunen, som är mycket större, och kvarteret, som är mycket mindre” (Socialstyrelsen 2010, s. 180).

Förvärvsarbetande:

“Förvärvsarbetande befolkning utgörs av personer som är folkbokförda i Sverige den 31 december undersökningsåret och som har klassats som förvärvsarbetande i november i samband med SCB:s avgränsning av förvärvsarbete. Även personer som är folkbokförda i Sverige som - arbetare i svenska företag utomlands eller på havet på svenskregistrerade båtar ingår i populationen” (www.scb.se).

Lokalisering:

”En verksamhets- eller en byggnads geografiska läge. De olika lokaliseringsfaktorer som spelar in har övervägts då ett lokaliseringsbeslut fattas” (www.urbanutveckling.se).

Lokaliseringsfaktorer är “förutsättningar som spelar in då ett företag ska välja sin geografiska placering. Det kan röra sig om resurstillgång, kommunikation, arbetskraft eller marknad” (www.urbanutveckling.se).

Relativt fattiga:

Personer med inkomster under 60 % av medianinkomsten (Socialstyrelsen 2010 s. 102)

Stor-Stockholm, Stor-Göteborg och Stor-Malmö är tre storstadsregioner som utgörs av storstäderna samt kringliggande kommuner (www.scb.se).

4. Tidigare forskning och teoretisk kontext

4.1 Är närhet till arbetsmarknaden viktigt? Spatial mismatch-hypotesen

Spatial mismatch-hypotesen (SMH) har sina rötter i John Kains artikel från 1968 om hur afroamerikaners bostadssegregation påverkade deras jobbmöjligheter (Ihlanfeldt, K. 1994, s. 220-223). Artikeln kom fram till att det fysiska avståndet utgjorde en betydande barriär för tillgången till arbetstillfällen: särskilt för minoriteter (Patacchini, E. & Zenou, Y. 2005, s. 63-64).

Sammanställningar av dussintals empiriska undersökningar kring SMH indikerar att spatial mismatch mellan bostadsområde och arbetstillfällen får en eller flera av följande konsekvenser: längre pendeltider, lägre löner och högre arbetslöshet (Ihlanfeldt, K. 1994, s. 223). Arbetslöshetens varaktighet påverkas av bostadsområdets lokalisering i relation till arbetstillfällen och detta är en av anledningarna till att bostadsområden som är belägna långt ifrån jobb-tillväxtpoler har högre arbetslöshet, då invånarna spenderar längre tid utan jobb än dem som är bosatta i mer närbelägna områden (Rogers, C. L. 1997, s. 131).

Minoriteter har mycket mer sällan tillgång till bil som färdmedel och förlitar sig i mycket högre grad än icke-minoriteter på kollektivtrafik. Därför blir deras pendlingstider längre och pendlingskostnader högre, vilket tenderar att leda till en lägre ansträngning för att söka efter ett jobb. På samma transporttid kan bilister nå ett mycket större utbud av arbetstillfällen än kollektivtrafikanter (Patacchini, E. & Zenou, Y. 2005, s. 64).

Avståndets betydelse för arbetssökande anses dock inte endast ligga i transporterens tid och kostnader, utan även i att informationen om potentiella jobbmöjligheter avtar i samband med att avståndet ökar. Detta gäller särskilt för lågutbildade och minoriteter som oftare söker jobb genom informella kanaler såsom att tillfråga vänner och släktingar (Holzer, H. 1987). I en brittisk undersökning visade det sig även att minoriteter är mindre villiga än icke-minoriteter att pendla långa sträckor till jobbet, vilket är en faktor som beräknades stå för 20 procent av skillnaden i arbetslöshet mellan dessa grupper (Thomas, J. M. 1998).

I en studie gjord av Institutet för Arbetsmarknadspolitisk Utvärdering (IFAU) om SMH i en svensk kontext visade det sig att det finns en stark korrelation mellan sysselsättningsgrad och antalet arbetstillfällen nära bostaden. Hela 50 procent av befolkningen jobbar inom en 5 kilometers radie från bostaden (IFAU 2006:1, s. 7).

Lågutbildade är mer beroende av närhet till arbetstillfällen än personer med högre utbildning. Just lågavlönade jobb rekryterar ofta arbetstagare lokalt genom exempelvis annonser. I storstäderna är närheten till arbetstillfällen kopplat till sysselsättningsgrad, medan det i övriga Sverige snarare handlar om en koppling mellan närhet och inkomst (IFAU 2006:1, s. 11).

De flyktingar som anlände till Sverige 1990-1991 såg stora skillnader i sysselsättningsgrad beroende på om de placerades i områden med hög tillgång till arbetstillfällen eller inte. Inom en 5 kilometers radie från bostaden har invandrare i genomsnitt 5-7 procent färre jobbmöjligheter än inrikesfödda. Dessa siffror anser IFAU vara för små för att förklara den enorma skillnaden i sysselsättningsgrad mellan grupperna. Avsaknaden av närhet och tillgång till arbetstillfällen spelar dock ändå en stor roll för sysselsättningen och bostadssegregationen i Sverige avskiljer ofta invandrare från stora delar av arbetsmarknaden (IFAU 2006:1, s. 15-16).

4.2 Faktorer för företagslokalisering

För företag är valet av platsen för lokalisering alltid en avvägning mellan flera olika faktorer. Dessa faktorer kan i breda termer indelas i avståndsfriktion och platsegenskaper. Med avstånd menas inte nödvändigtvis det fysiska avståndet, utan snarare kostnaderna, i pengar, tid och ansträngning, för att transportera personer och gods från en plats till en annan. Det kan vara transporten av insatsvaror från underleverantörer till produktionsenheten, transporten av färdigvaror till marknader, eller transporten av kunder till försäljningsenheten (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 16-17).

De lokaliseringsfaktorer som fastställs av Laulajainen och Stafford och relaterar till avståndsfriktion är närhet till insatsvaror och närhet till marknader, medan de som relaterar till platsegenskaper är:

- **Platsens karaktärsdrag**

Med detta menas platsytans storlek och kostnad, dess topografi och geotekniska förhållanden samt tillgången till bland annat infrastruktur, energi, vatten och avlopp (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, kap. 2).

Markvärdet avtar i relation till avstånd från stadskärnan, eller Central Business District (CBD). Slutprodukter som är kostnadsintensiva att transportera produceras mer centralt medan de som är lätta att transportera kan produceras längre ut.

Transportfrågan handlar numera dock främst om personaltransporter och en centralt belägen verksamhet har en högre tillgänglighet för arbetskraften då transportsystemen är anpassade för att enkelt kunna nå CBD (Hermelin, B. 2004, s. 40-42).

Tillgången till infrastruktur har en nyckelroll i att locka etablering av ekonomiska verksamheter och främja ekonomisk tillväxt, och anses även avgöra efterfrågan på mark. Infrastruktur innefattar transporter och kommunikation, men också tillgång till bebyggelse och lokaler (Hermelin, B. 2004, s. 43-45).

- **Arbetskraft**

Den lokala arbetskraften har olika egenskaper som, fastän interrelaterade, efterfrågas i olika hög grad beroende på företagets verksamhet. Dessa egenskaper identifieras som tillgänglighet, kostnad, produktivitet och kompetens (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, kap. 2).

"[...] företags drivkrafter att sänka sina produktionskostnader utgör ett incitament för de att söka lokaliseringar med låga kostnader för arbetskraft och för lokaler. Detta gäller i första hand för produktionsmoment som innebär okvalificerade och standardiserade arbetsuppgifter och som är utsatta för den mest intensiva priskonkurrensen. Låga kostnader för arbetskraft är dels beroende av låga lönenivåer och men också av en stabil arbetsmarknad med låg omsättning av anställda. Detta innebär låga kostnader för rekrytering och introduktionen av ny personal. Det generella mönstret är att ett lågt kostnadsläge råder i perifera regioner" (Hermelin, B. 2004, s. 42).

- **Statlig påverkan**

Staten beskattar företag, utdelar subventioner och styr genom lagstiftning, reglering och miljöskydd. Därmed har staten och offentliga myndigheter en nyckelroll i att stimulera företagslokalisering och tillväxt (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995,

kap. 2).

”Faktorer av vitt skilda slag; dels samhällseliga institutioner, politisk reglering och dominerande samhällsnormer, och dels mer individrelaterade aspekter som smak, preferenser, image och känslor, har en påverkan på ekonomisk handling och är därmed orsaker bakom hur ekonomiska verksamheter växer fram, utvecklas och lokaliseras” (Hermelin, B. 2004, s. 49-50).

- **Företagsklimat och livskvalitet** (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, kap. 2).
”[...] handling är beroende av social och ekonomisk kontext. Det innebär att man riktar intresset mot den urbana miljöns möjlighet att erbjuda funktioner och faciliteter som värderas för människors arbetsliv och sociala liv. Här omfattas sådant som möjligheter till utbildning, tillgång till sjukvård, kulturella verksamheter, den urbana miljöns representationer – dess image – och upplevelsen av dess estetiska uttryck” (Hermelin, B. 2004, s. 50).

Många entreprenörer lokaliserar sin verksamhet nära hemmet. Några faktorer bakom detta är att entreprenörerna upplever livskvaliteten i bostadsområdet som önskvärd även för arbetsplatsen, att lokalerna är billigare i bostadsområden som generellt är mindre intensivt exploaterade samt att funktionsintegrering av bostäder och arbetsplatser idag är ett ideal inom stadsplaneringen (Hermelin, B. 2004, s. 61-64).

Just närhet till marknader anses vara den enskilt viktigaste faktorn för kommersiella anläggningar och detaljhandel, och tillsammans med arbetskraft de viktigaste för tillverkningsindustrin (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 59-60). Dock så är marknaden för tillverkningsindustrin oftast andra tillverkningsföretag och distributörer. Interaktionen mellan platser avtar generellt i relation till att avståndet mellan dem ökar. Detta kallas för *distance decay-kurvan*, som tillsammans med att transportkostnader också brukar öka med transportavståndet innebär att företag söker till att lokalisera så nära marknaden som möjligt (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 62-63).

Företag söker sig ofta även till platser där det redan finns etablerat sammanhörande industrier och önskvärd infrastruktur. Företagen bildar därmed ett kluster och kan åtnjuta *externa stordriftsfördelar*, vilket minskar kostnaderna och attraherar gemensamma kunder. Dock så kan motsatsen ske om platsen får för många aktörer för sin kapacitet (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 63). Förutom externa stordriftsfördelar kan ett sådant kluster erbjuda *”en avancerad arbetsmarknad med en kompetent arbetskraft”* (Hermelin, B. 2004, s. 45-49). Utöver kodifierad och dokumenterad kunskap är företag också beroende av okodifierad och odokumenterad så kallad implicit eller tyst kunskap. Sådan kunskap kommuniceras bäst genom närhet och förtroendefulla relationer; något som leder till *”överspillningseffekter av kunnande mellan personer och verksamheter”* (Hermelin, B. 2004, s. 45-49).

”Underleverantörerna orienterar sig alltmer bort från en roll som legoleverantör mot en som produktionspartner med betydligt större delansvar inte bara i produktionen utan också rörande konstruktion och produktutveckling. I denna process kan det bli mer önskvärt med en geografisk närhet mellan dessa parter, en närhet som underlättar det nödvändiga personliga kontaktarbetet” (Westlund, H. [red] 1997, s. 119). Närhet är även önskvärt eftersom företag numera använder sig av *Just-In-Time (JIT)*-systemet, vilket betyder att man vill minimera sitt lager och kostnaderna av att hålla lager, och därmed väljer mindre men mer frekventa godstransporter från underleverantörerna (Laulajainen, R. & Stafford, H. A. 1995, s. 185).

Alla de effekter som syns av att företag etablerar sig nära varandra kallas för *agglomerationseffekter*, vilket i Sverige har visat på en ökad geografisk koncentration av verksamheter inom liknande områden och därmed en minskad spridning av dessa (Hermelin, B. 2004, s. 58-61).

Om städernas ekonomiska geografi skriver Hermelin: *"Storstäder antas utgöra platser med geografiskt täta fysiska, demografiska och ekonomiska miljöer och med, relativt andra platser, höga kostnader för mark, arbetskraft och lokaler. I många fall kan sålunda inte städer erbjuda den optimala platsen beskriven i lokaliseringsteorier som betonar minimering av produktionskostnader. Å andra sidan kan lokalisering i städer betraktas som mer optimal då de övervägs i termer av intäktsmaximering. Storstäder innebär stora och avancerade marknader för avsättning av varor och tjänster. Vidare erbjuder städer en tillgång till viktiga resurser för ekonomiska verksamheter och deras möjlighet till vidare utveckling; här ingår tillgång till arbetskraft och dess kompetens, tillgång till kunskap och utbildning samt tillgång till en väl utvecklad infrastruktur"* (Hermelin, B. 2004, s. 39).

4.3 Arbetsplatslokalisering i Göteborg

I avhandlingen *"Arbetsplatslokalisering i staden: Dåtid - Nutid - Framtid. Exempel från några stadsdelar i Göteborg"*, studeras stadsdelarna Kortedala, Högsbo och Gårdsten (Johansson, I. 1984, s. 264-265), varav den sistnämnda idag är en del av stadsdelen Angered.

Bakgrunden till studien grundar sig i att Sveriges större städer har utvecklats från att vara funktionsintegrerade till att präglas i en allt större utsträckning av en funktionsuppdelning, där den senare utmärks av en geografisk separation av tillämpningsområden i staden och detta inkluderar områden för bostäder och arbetsplatser (Johansson, I. 1984, s. 261).

Man hade i ett tidigt skede en gynnsam inställning till funktionsuppdelningen, vars framsteg bland annat var en lösning på miljöproblem i de centrala delarna av staden som industrin tidigare varit en bidragande orsak till, samtidigt som det ansågs vara facit till att bemöta bekymmer angående en ökad trängsel i staden och ett begränsat utrymme av mark (Johansson, I. 1984, s. 262).

Mellan 1960- och 1980-talet började dock ogynnsamma följder av den funktionsuppdelade staden att synas (Johansson, I. 1984, s. 262), vilket bland annat grundade sig i den energiprisökning som skedde under samma tidsperiod. Højningen hade alltså en negativ effekt på möjligheterna att upprätthålla överkomliga priser gällande trafikförbindelser, som var en av förutsättningarna till att den funktionsuppdelade staden skulle kunna fungera optimalt. I de arbetsplatsorienterade områdena skulle detta komma att yttra sig bland annat i form av problem med att förse områdena med kollektiva förbindelser, knapphet på personal- och företagsservice, samt påfrestande jobbresor rent tidsmässigt. Likaså blev konsekvenserna i de perifera bostadsområdena bristfälliga kollektiva förbindelser, kopplat med långa avstånd och en svag tillgång till service. Men områdena skulle också komma att präglas av en allt mer segregerad befolkningssammansättning (Johansson, I. 1984, s. 263).

I resultatet av undersökningen konstateras bland annat att Göteborg i många avseenden är en funktionsuppdelad stad, då det till exempel finns få arbetstillfällen men en stor mängd bostäder i stadens nordöstra delar (Johansson, I. 1984, s. 265). Andra resultat i avhandlingen härstammar från intervjuer som författaren har genomfört med representanter och anställda hos företag och behandlar deras upplevelser kring just funktioner som är integrerade samt

uppdelade i staden. Författaren synliggör några positiva effekter av funktionsintegrering och negativa effekter av funktionsuppdelning:

“Det positiva vid funktionsintegrering är att verksamheten har nära till arbetskraft och kunder, arbetsresorna blir kortare samt tillgång till service. Skadegörelse och inbrott är mindre p.g.a. den kontroll som finns i bostadsområdet. Parkeringsproblemen är få och tillgången till kollektivtrafik god. Området får en lugnare arbets- och bättre rastmiljö. Dessutom kan lokalhyrorna vara lägre än i stadens mer centrala delar” (Johansson, I. 1984, s. 266).

“De negativa erfarenheterna av funktionsuppdelade lägen är framför allt att det är långt till arbetskraft, vilket kan påverka frånvaro och personalomsättning. ‘Hela servicesidan’ saknas samtidigt som det föreligger ökade risker för vandalisering och inbrott. Kollektivtrafikförbindelserna är dåliga, speciellt för den allt ökande gruppen av deltidsarbetande” (Johansson, I. 1984, s. 267).

I studiens slutsatser redogörs bland annat att det är väsentligt att mark reserveras och att man anlägger faciliteter med avsikt att understödja arbetsplatser i områden med bostadskaraktär, men också i stadsdelar man har planer att konstruera i framtiden. Företagsutrymmena i fråga ska fördelaktligen vara av varierande storlek och i ett skick som tillåter användning med kort tidsvarsel. Strukturer som möjliggör ett kollektivt användande av anordningar, restauranger, parkeringsplatser och dylikt mellan människor som bor i området och de som har sin arbetsplats där är också önskvärt (Johansson, I. 1984, s. 268).

Slutsatserna visar också att företag har fått andra valmöjligheter gällande lokalisering, ett ökat hinder gällande tillgång till personal och service samt att accelererande energikostnader tillsammans med teknologiska framsteg har bidragit till att företag efter 1960- och 1970-talen började få andra typer av önskemål än att enbart lokalisera i utpräglade arbetsområden (Johansson, I. 1984, s. 268).

Detta avsnitt visar att företag är positivt ställda till att lokalisera i områden av bostadskaraktär och att bostadsområden tjänar på att integrera ett lokalt näringsliv. Angered är ett utpräglat bostadsområde som är i behov av ett ökat tillflöde av arbetstillfällen och behöver således anamma det nya stadsplaneringsidealet och göra utrymme för företag och tillgodose deras behov.

5. Metod

5.1 Avgränsning

Studien är avgränsad till att endast undersöka Göteborgs stadsdel Angered och endast arbetstillfällena inom den privata sektorn. Vår förhoppning är dock att uppsatsens resultat kan appliceras på områden med liknande förutsättningar, såsom Bergsjön i Östra Göteborg eller segregerade områden runtom i andra städer.

5.2 Urval

Studiens tillvägagångssätt för att samla in data och besvara frågeställningarna är främst att göra en kvalitativ undersökning genom semistrukturerade intervjuer som kompletteras med en överblick av Utveckling Nordosts *"Kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg (2012)"*, som är en *"kartläggning av hur företagare i nordost upplever sin situation idag"*, och också Fastighetskontorets redovisning av Angereds två verksamhetsområden.

Anledningen bakom valet att genomföra intervjuer är att vi vill rikta våra frågor till specifika aktörer som besitter kunskap, insikt och erfarenhet kring både *vad* som undersöks (näringsliv), och *var* det undersöks (Angered). När det gäller urvalsprocessen är det viktigt att välja respondenter som möjliggör att en rad olika perspektiv kan belysas (Flowerdew R. & Martin, D. 2005, s. 112), och därför finns bland den här uppsatsens respondenter representanter från kommunen, näringslivet samt en näringslivsorganisation. Dessa är Estrella AB, Svenskt Näringsliv och Utveckling Nordost; tre olika aktörer som alla har starka kopplingar till näringsliv och två av dem har även starka kopplingar till Angered.

Estrella kontaktades därför att vi hade kännedom om att det är ett stort företag och att det har funnits i Angered sedan 80-talet. Företaget hade dessutom nyligen blivit uppmärksammat då man blev tilldelade Angereds Företagarförenings årliga utvecklingspris. Svenskt Näringsliv kontaktades eftersom det är en stor organisation som består av och arbetar med företag och som dessutom har ett antal medlemmar i just Angered. Utveckling Nordost kontaktades på grund av att projektet utgör kommunens stora satsning på nordöstra Göteborg med näringsliv som en av fyra grenar. I samband med tidigare studiemoment har ett studiebesök genomförts hos Utveckling Nordost i Angered, vilket medförde att vi redan innan hade en viss kunskap om vad deras verksamhet går ut på och vad de arbetar med för frågor.

Utveckling Nordosts kartläggning bistår även med en stor kvantitet av företag inom olika branscher och perspektiv från mindre sådana, som har lägre omsättning och färre personal och kompletterar därmed Estrella som intervjuad respondent. Efter att intervjuerna fastställt marken som en viktig lokaliseringfaktor i Angereds favör bestämde vi oss för att även ta del av Fastighetskontorets redovisning av verksamhetsområdena i Angered, som då understödjer intervjuresultaten och ger en mer detaljerad blick över den mark som Utveckling Nordost marknadsför och försöker få företag att etablera sig på. Sammantaget bidrar urvalet av respondenter till en bred insikt i Angereds näringsliv och upprinnelse till omfattande infallsvinklar i frågor med anknytning till företagslokalisering.

5.3 Om respondenterna

5.3.1 Om Estrella AB

Estrella är ett svenskt varumärke som producerar snacks såsom chips. Huvudkontoret och den enda svenska fabriken är lokaliserade i Angered, dit man flyttade 1983 och har hela sin samlade verksamhet, med för närvarande 175 anställda. Estrellas VD Carina Hanson nämner

några av fördelarna med att vara lokaliserade i Angered som närhet till duktiga medarbetare och närhet till spårvagn (www.utvecklingnordost.se).

Med sina populära produkter på den svenska marknaden bidrar företagets verksamhet till att marknadsföra Angered. Man är även en av områdets största privata arbetsgivare, med ytterligare arbetstillfällen skapade genom samarbetet med grannföretaget Frode Laursen som sysslar med transporter och lagerhållning åt Estrella. Eftersom fabriken lager är så närbeläget minskar man transporter och stödjer även en god miljöutveckling genom att använda naturgas för uppvärmning och miljövänliga tjänstebilar. Bland företagets anställda finns det 24 olika nationaliteter, vilket är bidragande för ökad mångfald och jämställdhet. Av dessa anledningar har Estrella AB fått utmärkelsen från Angereds Företagarförening, vars årliga utvecklingspris för tredje året i rad utdelas till *”en framträdande aktör som stärker och utvecklar det hållbara näringslivet i Angered”* (www.utvecklingnordost.se).

Respondenten på Estrella är *Mats O Persson*, som är personalledare och har arbetat på Estrella i Angered i 16 år och dessutom varit ledamot i Angereds Företagarförening i 6 år, och besitter därmed kännedom om andra Angeredsföretags erfarenheter.

5.3.2 Om Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv är en arbetsgivareorganisation för privata företag. *”Svenskt Näringsliv företräder närmare 60 000 små, medelstora och stora företag. Dessa är organiserade i 49 bransch- och arbetsgivarförbund. Förbunden utgör föreningen Svenskt Näringslivs medlemmar”* (www.svensktnaringsliv.se).

Föreningen arbetar bland annat med opinionsbildning, kunskapsspridning, utveckling av nya idéer och med förslag som kan bidra till skapandet av ett bättre klimat för företagsamheten i landet. Samtidigt engagerar man sig för att kollektivavtalens utformning ska gynna företagens behov och möjligheten till utveckling. Svenskt Näringsliv understryker också vikten av att en frisk arbetsmarknad existerar för att konkurrensen ska kunna fungera väl bland företag (www.svensktnaringsliv.se).

Kenneth Kastman Krantz är respondent på Svenskt Näringsliv och regionchef på regionkontor Göteborg.

5.3.3 Om Utveckling Nordost

Utveckling Nordost är ett av Sveriges största EU-projekt inom stadsutveckling. Några av målen med projektet är att förbättra företagandet och attraktionskraften samt utveckla näringslivet i Göteborgs nordöstra stadsdelar Angered och Östra Göteborg. Projektet upprätthålls av ett bolag vid namn Utveckling Nordost, som helt och hållet ägs av Göteborgs stad, men även andra myndigheter är delaktiga under projektets gång. Genom projektet hoppas man kunna bidra till att bland annat 16 nya företag startas upp, samtidigt som man önskar kunna uppnå skapandet av 220 nya arbetstillfällen (www.utvecklingnordost.se).

Mellan åren 2011-2013 investerar Göteborgs stad (som inkluderar Angereds och Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning) 74 miljoner kronor i projektet, medan den Europeiska regionala utvecklingsfonden bistår med 49 miljoner kronor av den totala satsningen på 123 miljoner kronor. Det ekonomiska stödet förvaltas under projektets gång inom fyra olika temaområden, där ett utav områdena är *näringsliv* och de tre andra *kultur*, *stadsliv* och *vision*. Utveckling Nordosts aktiviteter inom temaområdet näringsliv omfattar en satsning på 13 miljoner kronor och går bland annat ut på att kartlägga och undersöka näringslivet i de två

stadsdelarna och försöka fastställa vad som krävs för att företagen ska kunna växa. Samtidigt marknadsför man i projektet den kommunalt ägda marken med förhoppning på att fler företag etablerar sig i området (www.utvecklingnordost.se).

På Utveckling Nordost är det *Pär Abrahamsson* som är respondent. Abrahamsson är projektledare för näringslivsdelen av Utveckling Nordost och är anställd på *Business Region Göteborg*, som är ett kommunalägt och icke-vinstdrivande bolag som arbetar med företagsutveckling i regionen och ”*driver bland annat ett antal branschutvecklande projekt som syftar till att bidra till tillväxten på strategiska områden*” (www.businessregion.se).

Figur 4. Karta över Göteborgs stadsdelsnämnder med området "nordost" markerat (www.utvecklingnordost.se).

5.4 Datainsamling via intervjuer

När man utför intervjuer är det väsentligt att tänka på i vilken kontext undersökningen genomförs, *vem* man intervjuar och vilken roll intervjuaren får i sammanhanget (Flowerdew, R. & Martin, D. 2005, s. 114). Vi har därför inte standardiserade frågor utan väljer att precisera olika frågor till de olika respondenterna utifrån vad de kan bidra med till förståelsen av undersökningsproblemet (se bilagor 4-6).

Utgångspunkten är både den positivistiska och den hermeneutiska ansatsen (Thurén, T. 2010, s. 17), då företags agerande till största del styrs av marknaden, som kan begripas logiskt, samtidigt som antalet respondenter är för få för att kunna generalisera. Fastän det är ett fåtal individer med subjektiva åsikter och värderingar som intervjuas förväntar vi oss att de som representanter för deras respektive verksamheter besvarar våra frågor tämligen objektivt men självklart med en lite personlig prägel. Under intervjun är det av vikt att vara en bra lyssnare för att inte begränsa respondenten och låta denne utveckla sitt svar, snarare än att hålla sig till ett i förväg helt uttänkt manus. Det är dock fördelaktigt att försöka hitta en balansgång mellan att vara flexibel samtidigt som man inte låter intervjun gå helt utanför ämnet (Flowerdew R. & Martin, D. 2005, s. 122).

En lista med de tänkta frågorna skickades i förväg till respondenterna så att de bättre kunde förbereda sig och själva mötet för intervjun ägde rum i deras respektive kontor. Samtalen spelades in och möjliggjorde för oss att lyssna fullt ut istället för att anteckna samtidigt och vi fick på så sätt med allt som sades. Det gav oss därmed en större möjlighet att kunna ha en mindre begränsad dialog och mer öppna frågor, då intervjun kunde följas i efterhand och transkriberas. Det som skulle redovisas transkriberades genom en blandning av direkta citat och referat och skedde direkt efter att intervjun hade ägt rum så att samtalet skulle vara färskt i minnet och så att vi skulle slippa förlita oss uteslutande på inspelningen som kanske inte fungerar felfritt eller fångar alla nyanser av det som sägs (Flowerdew, R. & Martin, D. 2005, s. 126).

De resultat som erhålls från undersökningen kommer att presenteras med ett eget avsnitt för varje källa i resultatredovisningen (kap. 6), där vi gjort en uppdelning mellan data som vi själva har samlat in (primärdata) och data som andra har samlat in (sekundärdata). I analyskapitlet (kap. 7) kommer resultaten att ställas mot varandra och mot uppsatsens teorier om faktorer för företags- och arbetsplatslokalisering.

5.5 Studiens reliabilitet och validitet

Ett förtydligande av begreppet *reliabilitet* är *tillförlitlighet*, det vill säga att uppsatsens undersökningsmoment är genomförd på ett korrekt sätt (Thurén, T. 2010, s. 26). Något av det viktigaste för att en studie ska vara tillförlitlig är att skribenterna är objektiva när de gör sin datainsamling, presenterar sina resultat, och tolkar och analyserar dessa. De intervjufrågor vi ställt har inte någon betydande subjektiv värdeladdning och är ställda så att svaren bör te sig likartade även om representanten för verksamheten skulle vara någon annan i liknande position eller intervjun utföras under en annan tidpunkt eller av andra intervjuare. Det finns även en öppenhet i vår undersökning i och med att de aktörer som medverkat bedriver en verksamhet som är granskningsbar. Insamlingen och bearbetningen av datan har gjorts med en mängd metodlitteratur i åtanke och följt en uppsatsinstruktion framtagen av institutet och som utgjort en mall för hela uppsatsen.

När det gäller *validitet* så medför en hög sådan att det som är givet att undersökas också undersöks och inte något annat (Thurén, T. 2010, s. 26). Våra intervjufrågor riktar sig till de

aktörer som vi anser bäst kan besvara våra frågeställningar och är lättolkade, direkta och utvecklar våra frågeställningar. Dock när det gäller Utveckling Nordosts kartläggning av näringslivet behandlar den två stadsdelar och klumpar ihop dessa i sin redovisning. I den andra stadsdelen, Östra Göteborg, ingår Bergsjön som är väldigt likt Angered men också Kortedala där Gamlestaden finns och utgör ett gammalt industriområde med bland annat SKF. Därför är den inte en hundra procentig representation av Angered men eftersom vi i intervjun med Utveckling Nordost avgränsar oss till Angered tror vi oss ändå få ut relevant data från projektet.

Under intervjuerna får respondenterna frågan om bristen på redan etablerade företag i Angered hämmar etableringen av nya. Vi vill dock påpeka att vi inte direkt syftar till antalet företag, då vi inte har tillgång till sådan information, och inte heller någon jämförande statistik mellan Göteborgs stadsdelar. Det vi utgår från är antalet arbetstillfällen inom privata företag, som dock någorlunda borde motsvara potentialen för samarbete och agglomerationseffekter.

5.6 Alternativa metoder

I stället för, eller i kombination med våra intervjuer hade undersökningen kunnat genomföras via enkäter utdelade till privata företagare i Angered. Vi hade då kunnat få fler respondenter som med sina erfarenheter hade kunnat besvara ett antal frågor om hur de upplever Angered som ett område att bedriva sin verksamhet i; både det positiva och negativa. Att kartlägga företagen i Angered och göra ett urval med en jämn fördelning mellan olika typer och storlekar på företagen samt respondenternas kön och bakgrund skulle dock bli alldeles för omfattande för den här studiens storlek. Dessutom skulle en sådan studie likna Utveckling Nordosts egen kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg, som vi faktiskt använder oss utav för att samla data och besvara våra frågeställningar. Kartläggningen visar att en stor del av företagen i Angered är vilande då de har en obetydlig omsättning och därför hade risken funnits för att en enkätundersökning hade fått ett stort bortfall.

6. Resultatredovisning

6.1 Primärdata

6.1.1 Estrellas erfarenheter av att vara lokaliserade i Angered – intervju med Mats O Persson

Varför etablerade man sig i Angered?

Inför lokaliseringsbeslutet som togs runt 1980, då man hade vuxit ur de tidigare etableringsplatserna med ursprung i Alingsås, till Gamlestaden och vidare till Kortedala, fanns det fyra potentiella alternativ. Dessa var Angered, Halmstad, Kungälv och Kungsbacka. Kungälv föll bort på grund av att det fanns begränsade möjligheter att expandera och Kungsbacka föll bort på grund av att de ekonomiska villkoren inte var fördelaktiga. Estrella hade i början av 80-talet norra Europas modernaste potatislager i Halmstad och Halmstads kommun ville att man skulle etablera fabriken på tomten bredvid potatislagret i industriområdet Kistinge som finns där. Halmstad blev dock inte aktuellt som lokaliseringsort på grund av att man bedömde att personalen inte skulle ha flyttat med i den utsträckning som företaget behövde, samt att markarrendet var billigare i Angered.

“Göteborgs kommun ville väldigt gärna att Estrella skulle vara kvar och vi fick det här området här uppe [Angered]. Vi var ensamma då för då fanns ju inte Angered Centrum på samma sätt, det hade bara börjat planeras. Det var väldigt många olika faktorer som spelade roll och som vägde över till Angeredens favör när vi valde lokaliseringsort.”

Estrella är ett exempel på ett bra samarbete mellan Göteborgs kommun och ett relativt stort företag. Göteborgs kommun hade planerat Angered Centrum och utgick från visioner om att Göteborg skulle växa kraftfullt åt det hållet. Det ansågs vara väsentligt med arbetstillfällen där bostäderna fanns och därav låg det i kommunens intresse att industrier etablerades i området. Av samma skäl etablerades företag som Bodycote Värmebehandling AB, Berendsens Textil Service AB och International Färg AB. Samtliga företag etablerades på 80-talet, då kommun arbetade aktivt för att få den här typen av produktionstillfällen till Angered.

För att bland annat stödja företagandet i området byggde man spårvagnslinjen till Angered Centrum från Centralstationen i centrala Göteborg. Man planerade att spårvagnslinjen skulle ha hållplatser i Hjällbo, Hammarkullen och Angered Centrum. När Estrella skulle etableras så var ett av kraven att man skulle ha närhet till kommunala transporter och av den anledningen gick kommunen med på att bygga Storås-hållplats på spårvagnslinjen. Estrella är anledningen till att den spårvagnshållplatsen finns.

Är majoriteten av era anställda boende i Angered och rekryterar ni de flesta nyanställda från Angeredsområdet/lokala bemanningsföretag?

Det finns idag ännu inga lokala bemanningsföretag i den storlek som Estrella kräver. Många av Estrellas anställda bor idag i närheten, samtidigt som företaget har en väldigt låg personalomsättning. Det är naturligtvis en fördel med korta transporter mellan bostaden och arbetsplatsen, men idag är transporterna mellan jobb och hem betydligt enklare än för 20 år sedan. Idag finns snabbspårvagnar, med tre linjer ut till Angered Centrum. Transportfrågan är inte lika viktig idag som den var för 30 år sedan när Estrella etablerade sig i Angered.

Är infrastrukturen tillräckligt välutbyggd för Estrella att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?

“Nej, det är den inte. [...] Alla moderna storstäder har en ringled: Malmö, Norrköping, Stockholm, Hamburg, München – de flesta stora städer, förutom Göteborg; här måste vi ner till Centrum och Tingstadstunneln. Man har aldrig kommit till skott och inte ens med det nya ‘västpaketet’ så kommer situationen att underlättas; du ska ändå ner i centrala Göteborg”. Det påbörjades ett storstilat infrastrukturprojekt då man byggde Söderleden från Åbromotet i Mölndal, därifrån upp förbi Frölunda Torg, genom Gnistängstunneln och istället för att köra genom Centrum så byggdes Älvsborgsbron. Däremot anlades från Älvsborgsbron enbart en tvåfilig led över hela Hisingen till Angeredsbron, som man byggde, men sedan tog det stopp. “Från Angeredsbron rent logistiskt så är det oerhört krångligt att ta sig. Tanken från allra första början var ju att binda ihop. Nästa etapp hade varit Angeredsbron ner till Partille, från Partille till Landvetter, från Landvetter till Åbromotet där Söderleden började. Då hade man fått den där ringleden i Göteborg”.

Skulle du säga att bristen på infrastruktur i Angered idag sätter stopp för etablering av nya företag?

“Min personliga uppfattning är svar ja, så är det. Men det är inte på något sätt Estrellas uppfattning, det får stå för mig. Jag tycker att det är oerhört svagt av politikerna att inte kunna fullfölja den här tanken, för de påbörjade ju det här, de lätta bitarna. Men så fort man mötte på patrull i form av miljörörelser eller annat, så istället för att komma till rätta med de problemen, eller dra om det på något sätt, så struntade man i det och avslutade det bara. Det är ett politiskt beslut det här.”

“Eftersom att majoriteten av göteborgarna åker bil till sina arbetsplatser, så frodas de här smidiga trafiklösningarna med leder, och då tillbaka till den här ringleden som saknas. Jag tror att det skulle betyda mycket, ju mer jag tänker på det.”

Är det lokala samarbetet inom näringslivet tillräckligt jämfört med den önskvärda nivån?

“Nej, det kan bli bättre. Jag sitter i styrelsen för Angereds Företagarförening och jag uppfattar det som mycket mer individualistiskt här ute med olika företag, med mindre företag i den här delen av Göteborg. Det gör det lite mer svårhanterligt och svårt att hålla ihop. Jag skulle gärna vilja ha ett starkare företagsklimat och jag tycker att det här är i många avseenden en eftersatt stadsdel, faktiskt.”

Angereds Företagarförening ska täcka sju mindre industriområden som finns utbredda över hela Angeredsområdet, där de olika aktörerna inte alltid känner någon större samhörighet. Orsaker är bland annat långa avstånd mellan olika delar av Angered och bristfälliga kommunikationer inom stadsdelen, då det exempelvis kan krävas flera bussbyten för att ta sig från en viss del till en annan. “Samtidigt fodras det ganska stora ingrepp och därmed stora kostnader för att komma till rätta med en sådan sak. Infrastrukturen när det gäller vägarna tror jag skulle underlätta betydligt faktiskt.”

Varför tror du att inte fler företag har etablerat sig i området och vad skulle kunna göras för att locka dem?

Inom Estrella har det diskuterats förslag om att byta postadress, då “Angered” har ett för dåligt rykte och klang. Det krävs att man skapar en annan bild av området och får bort problemstämpeln och de negativa fördomar som finns. Just nu satsar kommunen mycket på Angered, genom bland annat bygget av närsjukhuset i Angered Centrum, och Angereds Arena, som är en bad- och idrottsanläggning och invigdes i april 2013. Dessutom har man

startat Centrum för Urbana Studier i Hammarkullen, som är ett samarbete för eftergymnasiala studier som inkluderar Chalmers Tekniska Högskola och Göteborgs Universitet.

Ett annat initiativ som vore önskvärt är att det från kommunens sida ges bygglov på attraktiva tomter som i sin tur skulle kunna göra Angered mer attraktivt och potentiellt locka en klientel av företagare att bosätta sig. Då skapar man även goda förutsättningar för företag att etablera sin verksamhet i Angered.

“Men det är klart att det kanske är attraktivare att bygga sin villa i södra eller sydvästra Göteborg, för där har man samma byggnadstyper men individuellt anpassande. Här uppe [Angered] blir det mycket mer gruppbetingat så att säga, så om man skulle kunna släppa på det och tillåta att det blir ett lite mer gammalt klassiskt villaområde, där olika villor ser olika ut, så tror jag att det skulle locka väldigt mycket folk att bosätta sig här. Då tror jag också man får bra draghjälp med att flytta ut och etablera företag.”

“Där du har billig och rimlig mark att bygga på är österut och Angered har ju en fantastisk natur här uppe. [...] Nu håller ju kommunen på att skapa förutsättningar för att nordost ska bli ett riktigt attraktivt område, men då måste man också synliggöra det för övriga befolkningen i Göteborg.”

Vad finns det för statliga och kommunala incitament för att få företag att etablera sig/stanna i Angered?

Incitamentet från statens och kommunens sida är ju att göra det så bra som möjligt för företagen, med infrastruktur och transporter och all den typen av frågor. Men det är klart att vi vill ju inte veta av några höjningar av markarrende, utan det är ju sådant som bara svider i tanken, när man får chockhöjningar på avgifter och sådana saker. [...] Att man har en samsyn i att man ska hitta gemensamma bra lösningar, det vill säga dialog, är alltid mycket bättre än motsatsförhållanden. Det är inte många företag som inte vill ha dialog istället för konfrontation och väldigt många myndigheter och instanser har förstått värdet i att ha den inställningen. Sedan finns det vissa som fortfarande lever kvar i det gamla motsatsförhållandet. Flexibilitet och smidighet är företagares villkor och kan man kombinera det med att hålla på det regelverk som finns så är ju det en vinnar-vinnar-situation. Myndigheter har mycket att vinna på att göra så smidiga lösningar som möjligt för företagandet, det skulle Angered tjäna på tror jag, högst personligt”.

Vad har fått Estrella att stanna och vad skulle eventuellt kunna få er att byta lokaliseringsort i framtiden?

“Estrella som företag trivs jättebra här ute och har fått god uppbackning av kommunen. Vi upplever inte att vi har blivit motarbetade, utan kommunen är verkligen angelägna om att vi ska vara kvar. Av vår personal är det som många bor, eller har bott i Angered och vi är stolta över att vara ett Angeredsföretag”.

“Mycket handlar ju om ekonomi idag, de ekonomiska villkoren. Rent hypotetiskt om det var aktuellt för oss att flytta och det lönade sig ekonomiskt, så skulle vi göra det. Dock gör kortsiktigheten hos ägarna (ett investmentbolag) att mer talar för att vi stannar kvar än flyttar.” Estrellas verksamhet är utrymmeskrävande och därför är billig mark en fördel, då det kostar mindre pengar att bygga enplans och breda ut sig, om marken är billig, än att bygga högt. De flesta tillverkningsföretag har flyttat från de centrala lägena till ytterområdena, eftersom det i Sverige är de centrala lägena som har fått de högre tomtpriserna. Man tror därför att man skulle vinna på att etablera sig på ett liknande område.

En av anledningarna till att Estrella lokaliserade sig i Angered var närheten till bostadsområden där det fanns mycket okvalificerad personal att tillgå. Automatiseringsgraden är dock något som har ökat inom verksamheten genom åren. “I dagsläget är det en mer högteknologisk anläggning som vi har här ute, där vi inte har repetitiva arbetsuppgifter längre. Så vi har kompetenshöjt vår personal både en och två gånger. På mina 16 år så har vi mer än halverat arbetskraftsstyrkan, och det här har ju betydelse för vart vi i ett teoretiskt fall skulle lokalisera vår verksamhet nästa gång. Vi har ju ändrat struktur på ett sätt.”

Avslutningsvis, finns det något du skulle vilja tillägga eller ta upp utöver det vi har diskuterat?

“Politikernas ansvar är väldigt stort. Om inte politikerna skapar de rätta förutsättningarna så kommer området aldrig bli så attraktivt att det kommer blomstra. Infrastrukturen och segregationen är ju oerhört viktigt för ett områdes status, så är det ju. [...] Det är ett område som göteborgarna inte har på kartan och man har ingen anledning att åka hit om man inte bor eller jobbar här och därför är det jätteviktigt att det här sjukhuset och badanläggningen kommer på plats, hur bra som helst. Nu finns ju de här projekten, såsom Utveckling Nordost, som är EU-finansierat och jag tror att man måste fortsätta med det. Sedan får man ju inte vara rädd för den mångkulturella sidan. De politiska processerna är på tok för långsamma, så är det någonting man kan göra så är det i så fall att snabba upp de offentliga beslutsprocesserna.”

6.1.2 Svenskt Näringslivs synpunkter – intervju med Kenneth Kastman Krantz

Vilka faktorer anser du vara viktigast för företagslokalisering generellt?

“Det som är viktigast är att det finns tillgång till kompetenta medarbetare och att det finns en bra infrastruktur; det kan man säga är grundläggande – men också närheten till marknaden. Ytterligare en viktig aspekt när det gäller tillverkningsindustrin idag, det är hela kostnadsbiten (vad kostar det och vad är det för arbetskraftskostnader?) och det är ju skälet till att en hel del väljer att lägga sin produktion i andra länder.”

Är bristen på redan etablerade företag något som hämmar lokalisering till Angered?

Om företag ser att de har en väldigt god marknad just i Angered, så skulle de etablera sig där, men lokaliseringsbeslut påverkas också av platsers närhet till andra företag som bedriver verksamhet inom liknande områden. Med detta menas att redan etablerade företag helt enkelt kan locka lokalisering av nya företag med liknande verksamhet genom att liknande typer av företag kan ha ett utbyte av varandra, med bra kontakt och större dragningskraft av en gemensam marknad. För en del företag, exempelvis inom handel, är det oerhört viktigt med ett ordentligt kundunderlag inom ett rimligt geografiskt område... handel föder handel. Om det inte har funnits så många företag på ett ställe så går det trögare innan det kan börja hända någonting.

Mängden av företag är viktigt och det är först då det börjar hända något, även arbetsmarknadsmässigt. Grunden för en bra arbetsmarknad är att det finns många företag. Om det däremot inte finns en tillräcklig mängd företag blir jobben sårbara. Exempelvis när ett större företag läggs ner eller försvinner av något skäl är arbetskraften sårbar. Det är därför viktigt att det finns en stor mängd företag som på olika sätt kan absorbera upp frigjord arbetskraft.

“För ett område som företagsmässigt är relativt nytt, som Angered, kan det ta tid innan det blir den där mängden företag. Däremot kan Angered dra nytta av expansionen i hela

Göteborgsregionen. Göteborg har blivit för trångt och man måste utvidga cirklarna hela vägen. Mark har blivit den springande punkten. Förr eller senare då etablerar man sig där det finns mark. Förhoppningsvis föreslås Angered när företag frågar kommunen var de kan etablera sig.”

Har Angered en tillräckligt adekvat infrastruktur för företag att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?

“Om man tar det här med transporter och bredband och den typen av infrastruktur så har jag aldrig hört att det skulle vara någonting som skulle vara negativt. Men idag är det ju också viktigt med infrastruktur för att de som ska jobba i företagen kan flytta sig, det vill säga ta sig till och från jobbet för att uttrycka det enkelt. Det är idag ännu viktigare med kollektivtrafik nu med trängselskatten och så, men det är väl ganska väl utbyggt upp till de delarna.

Mats O Persson på Estrella betonade att avsaknaden av en ringled har negativa effekter för Angered, instämmer du?

Jag kan hålla med om att det fattas en ringled. Det skulle ju gynna rätt många och täcka ganska stora områden. Det är väl många som har den idén att man borde dra trafiken längre österut omkring Göteborg, men det handlar ju väldigt mycket om trafiken förbi; en del av den här trafiken ska ju också in. Men ja, en ringled är säkert något som figurerar.”

Hämmar det att Angered har låg utbildningsgrad och därav eventuellt lägre kompetens bland arbetskraften?

“Om detta skulle vara det enda sambandet, så naturligtvis då skulle säkert en del företag inte etablera sig där. Man ser idag att företagen ställer högre och högre krav på utbildning när man rekryterar och det är färre och färre jobb där man inte kräver några direkta kunskaper eller har några krav alls på utbildning. Samtidigt finns det ju en stor rörlighet. Jag tror att de som bor där och har jobb inte skiljer sig så mycket från övriga Göteborg, utan man rör sig nog ganska friskt. Idag är det ju ganska långa avstånd inom en sådan här region, mellan där man bor och där man kan jobba, och många kan uppleva det som en fördel, då man kan bo kvar på ett ställe.”

Varför etablerar sig inte privata företag i Angered i större utsträckning och vad kan göras från myndigheternas sida för att göra området mer attraktivt?

“För vissa typer av företag kan jag tänka mig att det handlar väldigt mycket om vilket rykte Angered har; varför ska man etablera sig där, när man har möjlighet att etablera sig någon annanstans?”

“Nystartszoner och annat, där man då skulle kunna stimulera etableringar genom att sänka olika typer av avgifter, det tycker jag egentligen inte är en bra väg att gå. Man får se företagandets villkor i det stora hela. Man kan fundera på varför ett företag i Angered ska få en lättnad av det skälet att de ligger i Angered och sen har vi ett motsvarande företag som ligger nedanför backen i Partille som får köra fullt ut med avgifter. Ur konkurrenssynpunkt är det någonting som jag tycker är ganska förkastligt. Det där är mer politiska idéer än att det har med ekonomi och marknad att göra. Om man börjar subventionera verksamheter så hämmar det konkurrensen [...] och det blir lite konstigt om man ska göra en sådan geografisk avskiljning i ett storstadsområde [...] När man börjar rikta åtgärder mot exempelvis ett geografiskt ganska avgränsat område här i Göteborgsområdet, så finns risken att man snedvrider konkurrensen.”

“Däremot kan man ju alltid jobba med att försöka göra de här ställena attraktiva. Egentligen är ju det som politiker kan jobba med just förutsättningarna för företagande. De ska inte jobba med att skapa jobb och driva företag och hålla på med sådana saker. Man kan skapa bättre förutsättningar genom att se till att det finns mark och att det finns bra förbindelser, alltså den typen av kringfaktorer. Och också naturligtvis jobba för att det ska finnas bra utbildningar, så att de företag som etablerar sig också kan få tag i rätt folk.”

“Med mark till exempel kan man ju se att det finns en marknad där priserna är olika. Det är ju ungefär som med fastigheter, de har olika priser beroende på var de ligger och det är ju egentligen så med tomtpriser. Men då måste man vara rätt så konsekvent när man gör sådana här bitar från kommunens sida.”

6.1.3 Projektet Utveckling Nordosts näringslivssatsning – intervju med Pär Abrahamsson

Berätta om näringslivsdelen av projektet Utveckling Nordost

“Näringslivsdelen handlar om att få entreprenörer att skapa nya företag. Huvudmålet är 220 nya arbetstillfällen och 16 nystartade företag. Mark är ju generellt en bristvara i Göteborgs stad och relativt mycket av den marken som finns ledig finns i nordöstra Göteborg. Så då har vi via det här projektet tillsammans med Fastighetskontoret kunnat jobba mer aktivt för att marknadsföra marken och på så vis öka företagslokaliseringar. Vi har även gjort en kartläggning av företagen i inledningen av projektet. Just för att kartlägga vilka företagen är och vad de gör, samt vilka behov de har.“

“Vi har skapat ett småföretagarcentrum på Rymdtorget i Bergsjön, som ska jobba mot entreprenörer som vill starta företag, men även jobba mot befintliga småföretagare, som kanske har hållit på i ett eller två år. Vi försöker jobba mycket med att ge företag stöd, även efter etablering och inte bara i uppstarten. Här försöker vi jobba med att vägleda rätt och skapa nätverk för företagare som efterfrågar det.”

Vilka för- och nackdelar tror du att det finns för företag vid lokalisering i Angered?

“Det som vi ofta lyfter fram som en fördel är marken, som ligger nära lederna. Det är lätt att ta sig både till E6:an och E45:an, vilket man ibland kan glömma bort, och via Angeredsbron så har man närhet till Hisingen också. Området är beläget utanför bilskattezonen, som kommer längre in mot stan. Har man sitt företag i Angered och har kunder lokalt, eller exempelvis norröver, i Norge eller österut mot Stockholm så slipper man köra in i bilskattezonen. Det kan handla om ganska mycket pengar om man har ett fraktbolag eller vad det nu kan handla om. En ytterligare fördel är att marken här är betydligt billigare än i centrala Göteborg och detsamma gäller även priset på lokaler. Det kan skilja halva priset för dem som väljer att lokalisera sin verksamhet här jämfört med centralt i Göteborg, vilket ju då är en stor konkurrensfördel.”

“Nackdelarna är ju att man ofta har en fördom om att Angered ligger väldigt långt bort i och med att det är ett utkastat område som ligger utanför staden. Man känner inte till det på grund av att det är ett område man inte passerar igenom, vilket i sin tur gör att företagare i första hand inte alltid tänker på att man kan ha sitt företag här. Men tar man spårvagnen så tar det 20 minuter till eller från stan och med bilen endast 10-15 minuter. Det är ju fantastiskt att ha en 90-väg till jobbet, som ibland är utan köer. Dock så har man ofta bilden av att det ligger långt ut och vill man etablera sitt företag i Göteborg så har man inte Angered på kartan. Läget i sig är ju en nackdel, det faktiska läget, för att det ligger ju längre ut och vissa företag vill ju vara

mer i centrala Göteborg. Det är svårt att locka hit företag som kanske har mycket besökare, till exempel advokatbyråer.”

“De befintliga företagen, de trivs väldigt bra, men den största negativa aspekten är känslan av otrygghet. Men om man tittar på var de flesta anmälda brott begås så är det ju inte mer här ute, utan brotten begås kring Avenyn och Linné där det rör sig mycket folk. Andelen brott är lägre i Angered än på många andra håll men ändå är känslan av otrygghet större här. Till viss del bygger det på okunskap och fördomar om området. Mycket av den negativa uppmärksamheten i media överspeglar allt det positiva som händer också.”

Vad anser du vara de största orsakerna till att Angered har det minsta antalet arbetstillfällen inom den privata sektorn av samtliga stadsdelar i Göteborg idag?

“Det har inte funnits så mycket utrymme för företagen att bedriva sin verksamhet från. Har man sökt kontorslokaler i nordöstra Göteborg så har det kanske inte funnits något i hela området, utan då har man fått söka sig ner till Gamlestaden eller mot ännu mer centrala delar. De företag som det finns utrymme för är mer traditionella industriföretag i de här lite större industriområdena. Vi har ju bland annat Storås industriområde, där Estrella och Frode Laursen ligger, och Åspered där bland annat International Färg finns, samt Linnarhult där det också finns lite större industriföretag. Dock så finns det ganska stora kontorslokaler i gamla volvohuset på grund av att de har flyttat därifrån och det är en resurs som finns, där vi gärna skulle vilja se att ett större företag flyttar in. Största orsaken till det minsta antalet [arbetstillfällen inom den privata sektorn] är att det inte funnits så mycket plats [lokaler] för mindre kontorsbaserade företag, skulle jag säga. Tillväxten idag sker ju i de mindre och medelstora företagen.”

“En annan nackdel är ju, i och med att det byggdes upp under miljonprogrammet så ligger bostadsområdena lite utspridda som öar. Tanken när det byggdes var att man skulle bo här men arbeta på något annat håll, vilket har gjort att mycket av det man tänker på nu när man planerar städer, det här med blandstaden, inte vägdes in. Tittar man på Gårdsten så finns det lokaler för affärsverksamheter kring torget exempelvis, men i övrigt finns det inte plats för några kontorsverksamheter där och så är det på många andra håll. Det är framförallt butiker som finns och väldigt lite kontorslokaler, så det finns inte så mycket utrymme för sådana verksamheter. Man kanske startar hemma som konsult, men när man sedan vill flytta till nya lokaler är det ganska dåligt med utrymme, och det som finns tillgängligt är då främst butikslokaler. Men det var så det byggdes upp; man skulle bo men inte arbeta här och det ligger mycket till grund för de problem vi ser idag. Det var inte alls det här blandstadstänket som präglar mycket av stadsutveckling idag, med att man ska ha kontor, skolor och bostäder på ett och samma ställe.”

”En annan geografisk faktor som man inte alltid ser på kartan är att området är ganska kuperat och därför kan avstånden verka mindre än vad de egentligen är. Om man tar Gårdsten som exempel så ligger det ju väldigt högt, vilket skapar barriärer mellan bostadsområden och verksamhetsområden och liknande. Det bidrog väl också till att man byggde som man gjorde; att det var kuperad terräng och mycket naturområden som gjorde att det blev lite utspritt.”

Är bristen på redan etablerade företag något som hämmar lokalisering till Angered?

“Så är det absolut. Frågan är intressant och viktig för den fortsatta utvecklingen av nordost. Visst är det så att relativt färre etablerade och befintliga företag kan ha en negativ inverkan på nyetableringar vilket mycket bottnar i att de etableringsvilliga företagen ej tänkt på området som ett alternativ för sin etablering. Ofta är det så att om företag ser att andra företag har tagit

steget att etablera i Angered, då kanske de också börjar tänka i samma banor och vågar ta det steget också.”

”Om det finns fler företag som redan är etablerade visar det vägen för deras företagskunder och konkurrenter att även de kan etablera i området, det finns en trygghet i att vara där andra företag är och att det genom detta troligtvis finns en bra infrastruktur och service. Det är ju så att etablerar sig ett företag i ett område med färre företag så är det förmodligen så att det finns ett mindre utbud av servicefunktioner såsom bank, lunchrestauranger osv., vilket en del företag tycker är viktigt för sin etablering.”

Har Angered en tillräckligt adekvat infrastruktur för företag att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?

”Infrastrukturen är på vissa håll ganska snårig med vägar som inte är anpassade för lastbilar och liknande. För min del kan det bli bättre, absolut, och speciellt kopplingen från Angered Centrum ner till E20. Hade man kunnat få den kopplingen hade det varit fantastiskt. Sen tycker jag att det finns välutbyggda spårvagnslinjer, till Angered Centrum i alla fall. Men ska man vidare uppåt så är det ju lite mer problematiskt och där hade jag gärna sett att spårvagnen gått ännu längre upp, kanske till Gårdsten eller något sådant. Det har ju även en del företag som argument när man pratar om marken däromkring, att det inte ligger någon spårvagnslinje där, utan man måste gå eller ta buss från Angered Centrum. Det anser de vara för långt och man vill istället ha den där direktlinjen och så är det väl ofta som företagare att ligger man utefter spårvagnslinjen så har man en känsla av att då ligger vi nära centrala Göteborg.”

Mats O Persson på Estrella betonade att avsaknaden av en ringled har negativa effekter för Angered och fick medhåll från Svenskt Näringsliv, instämmer du?

“Utän tvekan skulle en ringled som också inkluderar nordöstra Göteborg gynna Angered som ett område att bo i och även en plats för företag och företagslokalisering. Det skulle bli lättare att ta sig både till och från företaget. [...] Då skulle man kunna få det där flödet genom området som man inte har just nu. Det skulle finnas mer möjligheter för företag här, då ett större trafikflöde innebär att fler människor passerar.”

Hämmar det att Angered har låg utbildningsgrad och därav eventuellt lägre kompetens bland arbetskraften?

“Jag tror inte att företagen väljer bort Angered för att utbildningsnivån är lägre; det går alltid att hitta bra personal. Tittar man på de företag som kan dra störst nytta av personerna som bor här så är det ju företag inom lätta industrier eller sådana typer, medan företag som håller på med forskning och liknande skulle välja bort [Angered] av den anledningen. Men jag tror inte att företagen tänker så i dagsläget, utan lokaliserar man i Angered så är tanken inte bara att man ska verka i stadsdelen utan man ser sig som en del av Göteborg. Områdena är så stora att man alltid kan hitta bra personal om man vill och människor har idag en hög rörlighet.”

Vilka strategier har ni för att göra Angered mer attraktivt för företagsetablering och vad har ni genomfört för åtgärder? Vad för åtgärder planeras i framtiden?

”Dels att ta fram ett marknadsmaterial, vilket kan låta ganska enkelt, men inom Göteborgs stad så har man inte arbetat riktigt så innan. Tidigare har man mest suttit på marken och väntat på att företagen ska komma och knacka på. Men i nordost vill vi testa att gå ut lite mer aktivt och göra material. Vi har satt upp skyltar på de här markområdena, bara så enkelt – etablera här. Så mycket har handlat om att visa upp att det finns mark och att informera, dels via marknadsmaterial men sen även via skyltar.”

”Jag tror också mycket på att visa upp att företagen här trivs väldigt bra i området, vilket vi försöker göra på både vår hemsida och i media. Estrella har varit här under många år och de trivs ju bra och vi vill med sådana exempel få fler företag att få upp ögonen.”

”En annan åtgärd har gått ut på att informera småföretag om att det eventuellt kan finnas expansionsmöjligheter för deras verksamhet och att man skulle kunna anställa fler medarbetare.”

”Sammanfattningsvis vill vi visa upp att här finns marken för att locka företag, här finns det möjligheter att expandera, och även lyfta fram positiva exempel. Det är så som vi har försökt arbeta.”

Vad kan göras från myndigheternas sida för att göra Angered mer attraktivt och locka företagsetablering?

“Diskussioner kommer ofta upp om vad man kan ge företagen för incitament för att de ska flytta hit, till exempel om man kan ge dem marken, men så jobbar inte staden i dagsläget. Om ett företag kan få sin mark utan att betala, vad säger då ett annat som köpte sin mark för x antal år sedan för ett visst belopp? Då kommer man i en situation där man gynnar en enskild näringsidkare och så får inte staden arbeta. Nystartszoner har varit uppe som förslag från regeringen, där man ville utvärdera om man eventuellt skulle kunna etablera dem inom vissa områden som uppfyller vissa kriterier, till exempel med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Det var många förortsområden i Göteborg, Stockholm och Malmö där man då tittade på det här. Kan vi utfärda skattelättnader och sänkt arbetsgivaravgifter för att stimulera företagstillväxt inom de aktuella områdena och få företag att flytta dit och växa. Men än så länge är det bara ett förslag och Göteborgs stad har väl varit ganska negativ till en sådan idé, då man håller fast vid att det ska vara marknadsvillkor som styr.”

Ni har med projektet en förhoppning om att ungefär 16 företag ska startas upp och att 220 nya arbetstillfällen ska skapas i området nordost. Finns det kartlagt hur stor del av denna ökning som förväntas gälla stadsdelen Angered?

“Jag skulle kunna tänka mig att det är en ganska jämn fördelning mellan Östra Göteborg och Angered. Kanske en liten övervikt till Angered för här finns det lite mer mark att arbeta med än i Östra Göteborg.”

Finns det några uppsatta mål eller riktlinjer kring storleken (ekonomisk omsättning och antal anställda) på de företag ni önskar ska etablera sig i området under projektets gång?

“Nej, men utgångspunkten är att ju mer sysselsättningsintensiva företagen är desto mer intressanta är dem, för huvudmålet är ju att skapa mycket sysselsättning. Vi har inga konkreta mål angående det [företagens storlek] men hellre ett kontorsföretag än ett logistikföretag som tar väldigt mycket mark i anspråk, men har ganska få anställda. I så fall vill vi prioritera den marken till ett företag som är mer kontorsfokuserat där man kan få in mer sysselsättning på den markytan. Däremot har det varit en viss fokus på de lite mindre företagen, framförallt via vårt småföretagarcentrum. De stora företagen är jätteviktiga för Göteborg, men de har ju inte jättemycket tillväxt sysselsättningsmässigt, utan det är de mindre företagen som har det. Företagen som hittills har startat upp är i storleksordningen 10-15 anställda och jag kan också tänka mig att det är de små företagen som ser de stora fördelarna med att flytta hit.”

Nu när projektet varit i rullning ett tag, har det skett en ökning av företagslokalisering eller arbetstillfällen, och är den framtida prognosen i enighet med era mål?

“Vi har hittills skapat 40 nya arbetstillfällena, men jag tror inte att vi kommer komma upp i 220 inom projektets tidsperiod. Vad man dock ska ha med sig där är ju att det tar väldigt lång tid från att vi skapar ett första intresse hos ett företag till att de faktiskt bygger och anställer människor. Där kan det vara en ledtid på tre, kanske fyra år, då det ska förhandlas om markpriser, tillfartsvägar, bygglov och man ska också börja bygga. Det vi gör i år kanske vi ser resultatet av under nästa år eller året efter det. Jag tror att vi kommer att nå upp till de här 220 arbetstillfällena men att det inte kommer att ha skett fram till december 2013 [projektets slut], men vi kanske ser det 2015.”

Vilka är de tydligaste resultaten ni kunnat urskilja genom projektet så här långt gällande er utredning av näringslivet i området? Vad anser ni till exempel företag behöver för att växa i området?

“70 procent av företagen har som ambition att växa, vare sig det är i omsättning eller i sysselsättning, så det gäller för oss att försöka bidra med rätt resurser så att de verkligen kan lyckas göra det. Mycket när det gäller småföretag handlar om att tillgodose efterfrågan på mentorskap, kontakt med företagsnätverk, frågor om upphandling till Göteborgs stad – vad krävs av mig som leverantör? Finansiering är ett stort hinder för många företag och det brukar vi också ha seminarier kring – vad krävs till exempel för att jag ska få ett lån eller för att jag ska kunna hyra en lokal? Vi informerar mycket, dels kring marken men även om att det finns mycket stöd att få som företagare som man ofta inte känner till, mycket kostnadsfri rådgivning. Det finns ett behov av att informera om hjälp som finns att få.”

6.2 Sekundärdata

6.2.1 Utveckling Nordosts kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg

I nordost, som innefattar stadsdelarna Angered och Östra Göteborg, finns det totalt 3 598 företag. Av dessa klassificeras dock 24 procent som vilande då de har en omsättning på mindre än ett tusen kronor om året. Utveckling Nordost spekulerar att anledningen kan vara att det startas fler företag som inte kommer igång, då motsvarande siffra för Göteborg är knappt 10 procent. Jämfört med Göteborg som helhet befinner sig en lägre andel av nordosts företag i de högre inkomstkategorierna. Nordost är även underrepresenterat när det gäller företag inom branschen *verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik*; en bransch som är väldigt utbildningskrävande och kunskapsintensiv.

När respondenterna, varav en majoritet (59 procent) är bosatta i nordost, tillfrågades varför de etablerade sig i just nordost var svaren:

- Det geografiska läget
- Tillgänglig tomt eller lokal till rätt pris
- Bor i området
- Närhet till kund eller samarbetspartner
- Slumpen

De små företagen lokaliseras generellt nära företagarens hem, medan de större företagen lokaliseras där det är som mest fördelaktigt, exempelvis med närhet till samarbetspartner eller kunder. För de små handelsföretagen finns en större andel av kunderna i närområdet, medan det motsatta gäller tillverkningsföretag, både små och stora.

Kartläggningen tar också upp de största för- och nackdelarna med området nordost när det gäller att driva ett företag. Dessa baseras på kvalitativa intervjuer som i början av projektet genomförts med företagare. Den största fördelen anses vara läget, då området har en hög tillgänglighet på grund av närheten till de stora motorvägarna (E20, E45 och E6). Andra

positiva aspekter som tas upp är att nordost har en vacker naturmiljö, god kollektivtrafik, charmiga lokaler, låga hyror samt att dess mångfald utgör ett värdefullt attribut.

Den största nackdelen anses vara känslan av otrygghet, särskilt under nattetid då vissa områden i närheten och som man passerar är ödsliga. Dessutom upplever företagen att nordost är ”ruffigt” och omodernt, och framförallt är det storföretagen som uttrycker sig negativt om områdets attraktivitet. Man tycker sig även ha det svårare att locka utomboende kunder då nordost har ett dåligt rykte och låg status. På frågorna om området upplevs som attraktivt och om området upplevs som tryggt instämmer 70 procent av männen och 65 procent av kvinnorna i bägge fallen. Detta innebär att 30 procent av männen och 35 procent av kvinnorna upplever området som företaget är lokaliserat i som oattraktivt och otryggt.

Företagarna framhäver också att området saknar utrymme att expandera, trots att 70 procent av företagen har som mål att göra det. En stor del av dem har begränsade möjligheter till expansion eftersom ”[...] *det saknas tillgänglig och angränsande mark. I en del fall finns det angränsande mark men man har inte fått tillåtelse att köpa och upplever sig hämmad av kommunen.*” I Angeredsområdena Hjällbo/Hammarkullen är det brist på utrymme för en större andel företag än i Angered C/Gårdsten, Bergsjön och Kortedala.

Fler kritiska synpunkter mot nordost är att rusningstrafiken kan vara påfrestande och respondenterna har även ”[...] *påpekat att det saknas bra gångvägar till och från hållplatser samt att det saknas belysning för att det ska kännas tryggt att gå till och från hållplatsen.*” Vidare handlar många av önskemålen som framförs om att man vill se ”*fler eller bättre skyltar till verksamheten*”.

Vad gäller den lokala arbetskraften håller 22 procent inte alls med om påståendet ”*att det i området där företaget ligger finns det god tillgång till arbetskraft med rätt kompetens*”, och endast 39 procent instämmer i olika hög grad. Dock tycker respondenterna generellt att det, förutom för enstaka branscher, inte är svårare att rekrytera till nordost trots det dåliga rykte som området har.

Språket i sig är ett hinder för många företagare i nordost. Av dem som deltog i undersökningen var 71 procent födda i Sverige (av dessa har inte alla svenska som förstaspråk), 13 procent i övriga Europa och 16 procent i övriga världen. Detta kan försvåra situationen för många småföretagare att läsa sig till och få en uppfattning om regler och lagar. Språkbarriärer kan också bidra till svårigheter för företagare att medverka i företagarföreningar.

6.2.2 Fastighetskontorets redovisning av tillgänglig mark i Angered

Fastighetskontoret är en förvaltning under Fastighetsnämnden och bedriver sin verksamhet inom områdena *markägande, exploatering, förvaltning och boende*. Arbetet de bedriver syftar till att skapa bra villkor för bostäder, men också till att underlätta näringslivets framfart genom att offerera mark till ändamål så som exempelvis industri, handel och utbildning (www.goteborg.se).

Områden som är lediga för etablering kallas för verksamhetsområden och företag kan vända sig till Fastighetskontoret om etableringsintresse finns. Fastighetskontoret har information om sådana områden inom Göteborgs olika stadsdelar presenterade på sin hemsida. I Angered finns det två verksamhetsområden som Fastighetskontoret redogör för: Råvebergsvägen och Gårdstensberget (www.goteborg.se).

Rävebergsvägen är ett nytt obebyggt verksamhetsområde på cirka 150 000 m² i norra Angered, 13 km från Centralstationen. Enligt Fastighetskontoret lämpar sig området för både större och mindre verksamheter och detaljplanen godkänner en bred variation av etablering, till exempel av industri, kontor, bostäder, vård och skola. Eftersom området är oexploaterat finns det en mycket begränsad vägutbyggnad och även en bristfällig infrastruktur i övrigt. Detta är dock något som ligger under arbete. Det finns busshållplatser både norr och söder om området och det ligger med närhet till Angered Centrum, Lövgärdet Centrum och i anslutning till ett antal redan etablerade verksamheter (www.goteborg.se).

Gårdstensberget är ett något mindre område på cirka 125 000 m² och ligger 14 km från Centralstationen och 500 meter söder om Gårdstens Centrum, där närmaste busshållplatser finns. Precis som med Rävebergsvägen är området obebyggt och man är i farten med att genomföra infrastrukturens satsningar där. Infrastrukturen i fråga gäller gator samt vatten- och avlopp, vilket ska påbörjas att dras fram innan försäljningen av området sätts igång. Fastighetskontoret skriver även på sin hemsida att det pågår diskussioner om huruvida man ska utveckla och bygga ut väg som för samman området med E45 och på så vis öka Gårdstensbergets tillgänglighet. Verksamhet som passar i området är sådan som kan störa omgivningen och detaljplanen godkänner byggen som är från 12 och upp till 39 meter höga (www.goteborg.se).

6.3 Resultatavslutning

I det här kapitlet har resultaten av undersökningen framkommit. Respondenterna tycks vara eniga i många frågor och framhåller bland annat marken och kommunikationerna till Göteborgs Centrum som positivt medan områdets dåliga rykte och känslan av otrygghet samt bristen på ett utvecklat företagsklimat anses utgöra några faktorer som håller tillbaka näringslivsutvecklingen i Angered.

7. Analys

7.1 Angered har ett för dåligt rykte och det måste skapas anledningar att åka dit

En poäng som framkom från samtliga respondenter under studiens gång var att Angered har ett dåligt rykte och att Göteborgs befolkning generellt har fördomar och lite kunskap om Angered, och detta lyftes alltså fram som ett hinder för företagslokalisering. Estrella nämnde bland annat hur företaget har haft uppe som förslag att byta postadress på grund av att Angered har en för dålig klang, medan Svenskt Näringsliv tror att Angered's dåliga rykte bidrar till att företag tänker över lokaliseringsbeslut och i första hand ser sig om efter andra lokaliseringsorter.

Abrahamsson på Utveckling Nordost hävdar att en av de största nackdelarna i Angered är den utbredda känslan av otrygghet som finns. Dock så påpekar Abrahamsson, och likaså Estrella, att mycket av den uppmärksamhet som Angered får i brottsammanhang är oförtjänt. De betonar båda att Angered inte har särskilt hög brottsstatistik jämfört med övriga stadsdelar i Göteborg och markant lägre än Centrum och Majorna-Linné. Även i Utveckling Nordosts kartläggning av näringslivet framgår det att en av de största nackdelarna som redan etablerade företag upplever i nordöstra Göteborg är just känslan av otrygghet, samt att området är omodernt och har en låg status.

Estrella tillägger att Angered är ett område som de flesta Göteborgare inte har på kartan och att man inte har någon anledning att åka dit om man inte bor eller arbetar där. Johanssons forskning visar att Göteborg i många avseenden är en funktionsuppdelad stad där bostadsområden och arbetsplatsområden är geografiskt uppdelade (se avsnitt 4.3), vilket syns tydligt i Angered, som till mestadels består av bostäder och relativt få arbetstillfällen. I och med att Angered först och främst är ett bostadsområde finns det ofta ett stort behov för Angeredsbor att åka utanför Angered, samtidigt som man kan urskilja från resultatet att det inte sker mycket flöde i motsatt riktning. Det visar på en blygsam utveckling gällande integrationen av stadsdelen Angered med övriga Göteborg de senaste decennierna.

Det är därför väsentligt att Angered förbättrar sitt rykte och inte förblir ett område som Göteborgare varken vill eller har någon nytta av att åka till. I och med det nyinvigda Angered's Arena, som är en bad- och idrottsanläggning, närsjukhuset som håller på att byggas och den vackra naturmiljön i Vättlefjäll finns det potentiella anledningar för utomboende att besöka Angered, anledningar som också framhålls av Estrella. Det krävs dock att stadsdelen marknadsförs på ett positivt sätt då Angered's plats i nyhetsflödet tenderar att vara nästan uteslutande negativt, fastän det även finns mycket positivt i området, vilket också Utveckling Nordost och Estrella konstaterar.

7.2 Det finns ledig och billig mark i Angered men en brist på kontorslokaler

Detta understryks inte minst av Utveckling Nordost, som nämner den lediga och billiga marken högt upp bland de positiva aspekterna med att lokalisera sitt företag i Angered. Saker som tas upp i sammanhanget är alltså det låga priset på marken, men också hur den ligger med närhet till lederna och utanför bilskattezonen i Göteborg. Estrella pekar på att det finns billig och rimlig mark att bygga på i nordöstra Göteborg som en fördel för Angered. Också Svenskt Näringsliv uttrycker sig likartat och framhäver att Angered kan dra nytta av att Göteborg expanderar som helhet, då marken blir allt mer av en bristvara i de mer centrala lägena och att man som företag förr eller senare etablerar sig där det finns mark (Angered).

Utveckling Nordost tar även upp, utöver marken, att priser på lokaler i Angered är väldigt överkomliga och kan ligga på halva kostnaden jämfört med lokaler i centrala Göteborg. Dock så påpekas det att ett stort avbräck för Angered är avsaknaden av kontorslokaler i området, vilket i sin tur är en fundamentalt bidragande orsak till att inte fler kontorsbaserade, mindre företag etablerar sig. Utveckling Nordost tillägger att den stora personaltillväxten idag sker i de små och medelstora företagen.

I presentationen av Fastighetskontorets verksamhetsområden framgår det att ledig mark finns tillgänglig för en mängd olika verksamheter att etablera sig på i Angered. Tillsammans uppgår de två verksamhetsområdena Råvebergsvägen och Gårdstensberget till cirka 275 000 m². Dock så är områdena i fråga väldigt begränsade när det gäller infrastruktur såsom vägar samt vatten och avlopp. Även befintlig byggnation på tomterna är ytterst knapp och leder till att exempelvis kontorsverksamheter får det svårt att etablera sig eller expandera i områdena. Avsaknaden av byggnation i områdena bekräftar Utveckling Nordosts beskrivning av Angered som ett område näst utan kontorslokaler, vilket alltså hämmar en viss typ av företagslokalisering.

Angered i sig är en väldigt funktionsuppdelad stadsdel då det finns utrymme för verksamheter och arbetstillfällen i Angered Centrum och industriområdena men nästan enbart bostäder i de kringliggande områdena såsom Rannebergen, Lövgärdet, Gårdsten, Hammarkullen och Hjällbo. Det lilla utrymme som finns i bostadsområdena är mest tillgängligt för handel och service och inte för kontorsbaserade verksamheter, och likadan ser näringslivsmiljön ut även i Angered Centrum.

Dessa ovannämnda förhållanden kan återkopplas till teorier bakom företagslokalisering gällande platsegenskaper, där bland annat platsytans storlek, dess kostnad och infrastrukturen i området nämns som tre viktiga faktorer (se avsnitt 4.2), vars vikt för lokaliseringsbeslut cementeras av resultaten i denna studie. Det går att urskilja att Angered har både positiva (billig och tillgänglig mark) och negativa (brist på infrastruktur i form av kontorslokaler) egenskaper, vilket motsvarar kraven för vissa företagstyper men inte alla, inte de mindre och personalmässigt mest växande.

7.3 Utbildningsnivån är inget hinder för de flesta företag men en större satsning på högre utbildning kan göra området mer attraktivt

Svenskt Näringsliv poängterar att företag idag söker personal med allt högre kompetens och utbildningsnivå. Eftersom Angered har den lägsta utbildningsnivån av samtliga stadsdelar i Göteborg fick respondenterna frågan om hur stor påverkan det kan tänkas ha på situationen. Det de alla var överens om är att den låga utbildningsnivån och i förlängning den lägre kompetensen i Angered inte är ett direkt hinder för företagsetablering och näringslivsutveckling i stadsdelen. Respondenterna vidmakthåller att det alltid går att hitta bra personal, men får dock inte fullständigt medhåll från företagarna i Utveckling Nordosts kartläggning av näringslivet, där hela 22 procent hävdar att nordost inte har god tillgång på rätt arbetskraft och endast 39 procent anser det motsatta i olika hög grad.

Företagen behöver dock inte alls rekrytera från endast Angered utan hela Göteborgsregionen är potentiell arbetskraft i och med att det finns en väldigt hög rörlighet i dagens samhälle. Trots att en arbetsplats blir mer tillgänglig om den är belägen centralt har det visat sig att människor är villiga att pendla mellan 45 minuter och en timme (Tillväxtanalys 2010), och från centrala Göteborg till Angered Centrum tar det endast mellan tio och tjugo minuter att ta sig beroende på färdmedel. Man kan därför lokalisera i Angered och ha hög tillgänglighet och

kompetens på arbetskraften med de pendlingsmöjligheter som finns och att rekrytera personal till området, trots dess låga status, anses inte vara något bekymmer.

Men eftersom arbetslösheten är högst i Angered bland Göteborgs stadsdelar skulle det vara väldigt gynnsamt om jobben också gick till Angeredsbör och om närhet inte är viktigt för att ta sig till jobbet visar spatial mismatch-hypotesen att det är viktigt för att få ett jobb, särskilt för etniska minoriteter och invandrare som bor i ett segregerat bostadsområde (se avsnitt 4.1). Det är även från företagets sida positivt med närhet till arbetskraft och korta arbetsresor (se avsnitt 4.3) och respondenterna tror därför att Angered skulle kunna göras mer attraktivt för företag om man satsade mer på högre utbildning. Det nystartade Centrum för Urbana Studier i Hammarkullen är ett samarbete med Göteborgs Universitet och Chalmers Tekniska Högskola och ett litet men viktigt steg på vägen (www.urban.gu.se). Angered har dock även lägst andel gymnasiebehöriga så problemet måste bekämpas redan i grundskolan så att fler kan gå i gymnasiet och sedan söka sig vidare till en högskoleutbildning.

Att stärka utbildningsnivån är emellertid ett framtidsprojekt men just nu i Angered finns det möjligheter att locka företag som söker billig arbetskraft för relativt okvalificerade och standardiserade arbetsuppgifter. Hermelin skriver att kostnadsminimering, inte minst av arbetskraftskostnaden, är en viktig lokaliseringsfaktor för många företag, och lönerna tenderar att vara lägre både i periferin (se avsnitt 4.2) och där arbetslösheten är hög (Blanchflower D. G. & Oswald A. J. 1994). Företagen kan därmed sänka sina kostnader genom att lokalisera i stadsdelen, som har ytterligare kostnadsänkande egenskaper i form av tidigare nämnda låga priser på lokaler och mark.

7.4 Bristen på redan etablerade företag i Angered hämmar till viss del etableringen av nya

Närhet till andra företag är en väldigt viktig lokaliseringsfaktor (se avsnitt 4.2) och att företagsklimatet i Angered inte är lika utvecklat som på många andra håll anses vara hämmande för nyetablering. Eftersom interaktionen mellan platser avtar i samband med att avståndet mellan dem ökar (*distance-decay-kurvan*), söker sig företag generellt nära marknader och för många typer av företag är marknaden just andra företag. Dessutom är mindre lager och mer frekventa leveranser från underleverantörerna att föredra (*Just-In-Time*), och kopplat med att de har fått ett allt större inflytande i produktionen är det önskvärt med närhet för ett lyckat samarbete. Närhet mellan företag inom liknande verksamheter leder även till att kluster bildas och agglomerationseffekter skapas, där man kan ha utbyte och kunskapsspridning med närliggande samarbetspartners, sänka kostnaderna och attrahera fler gemensamma kunder (*externa stordriftsfördelar*), samt utnyttja redan utbyggd infrastruktur, service och en mer avancerad arbetsmarknad. Detta verifieras av både Svenskt Näringsliv och Utveckling Nordost, som båda anser att redan etablerade företag attraherar nya, att bristen i Angered minskar attraktiviteten och att det tenderar att gå trögare att utveckla företagandet där det inte redan finns så många företag.

Utveckling Nordost lyfter bland annat fram att det i vissa avseenden fattiga serviceutbudet skulle kunna påverka företagsetablering negativt. Exempelvis kan det röra sig om en sådan simpel sak som att det inte finns en bred variation av lunchrestauranger att välja bland. Men man säger också att om fler företag vågar öppna upp så kan det ha en smittande effekt på andra som tänker i samma banor. Med andra ord är det fördelaktigt att det illustreras goda exempel för att attrahera fler företag och Estrella är ett sådant positivt exempel då de har varit verksamma i Angered i över tre decennier. Estrella trivs väldigt bra i området och är stolta över att vara ett Angeredsföretag.

7.5 Kollektivtrafiken är välutbyggd och man har nära till leder men det fattas en ringled

Utveckling Nordost tycker att det finns välutbyggda spårvagnslinjer mellan Angered och centrala Göteborg, men att förbindelser längre ut än till Angered Centrum vore önskvärt. Anledningen till att man vill se en sådan utveckling av spårvagnslinjen är att det efterfrågas när företag tittar på marken uppåt till exempel Gårdsten, då det idag är gång eller buss som gäller om man ska ta sig längre ut i stadsdelen. Detta är en åsikt som delas av Estrella, som håller med om att linjerna till och från Centrum fungerar bra, men att Angered till viss del saknar god inbördes kommunikation. Att den rådande utbyggnaden av kollektivtrafik och vägförbindelser mellan Angered och Centrum är god är en uppfattning som delas av Kastman Krantz på Svenskt Näringsliv, som inte har hört några klagomål kring infrastrukturen på den sidan.

Samtliga respondenter är dock överens om att en ringled skulle gynna företagandet i Angered, då man i nuläget ofta måste ta sig till Centrum för att nå ut till andra områden söderut såsom Partille och Mölndal, men även områden norrut. Det är Estrellas O Persson som är mest kritisk till att Angered inte inkluderas i övriga Göteborgsregionen i lika hög grad på grund av de försvårade kommunikationsmöjligheterna som en avsaknad av en ringled bidrar till. O Persson upplever det som problematiskt rent logistiskt att ta sig från Angeredsbron och vidare bort till verksamheten. Efter att Söderleden byggdes från Mölndal, genom Västra Frölunda och med en fortsättning över Hisingen skulle infrastruktursatsningen komma att avta efter Angeredsbron. Respondenterna vill alltså se leden fortsätta ner igenom Angered och tillslut återknyta där den började. Både Estrella och Utveckling Nordost anser att vissa vägar inom Angered inte är anpassade för lastbilstrafik, och därför behöver vägnätet inom stadsdelen utvecklas för att tillmötesgå företagets krav på infrastruktur och göra området mer attraktivt för både potentiellt nya och redan etablerade företag.

7.6 Det lokala samarbetet mellan företagen kan bli bättre och kommunikationerna mellan Angereds olika delar förbättras

Estrellas O Persson uttrycker att Angered i många avseenden är en eftersatt stadsdel när det kommer till samarbeten på näringslivssidan och upplever företag i Angered som mycket mer individualistiska än på andra platser. En förklarande orsak som nämns är att många företag i Angered är små, vilket gör att de är mer svårhanterliga att hålla ihop. O Persson sitter i styrelsen i Angereds Företagarförening och förklarar att det i föreningen finns företagsmedlemmar utspridda över sju olika industriområden i Angered där en samhörighetskänsla ibland saknas. Långa avstånd i kombination med bristfälliga kommunikationsmöjligheter förvärrar problemet, då det exempelvis kan behöva göras flera bussbyten för att ta sig från en punkt till en annan i Angered. En stor satsning på infrastruktur, främst i form av bättre vägar, skulle enligt O Persson kunna förbättra situationen. Återigen exemplifieras här grundfaktorer som spelar stor roll vid företagslokalisering, det vill säga en fungerande och välutvecklad infrastruktur (se avsnitt 4.2).

7.7 Inverkan på marknaden är inte rätt väg att gå – skapa rätt förutsättningar istället

Offentliga instanser och myndigheter har en nyckelroll i att stimulera företagslokalisering och tillväxt då de beskattar, subventionerar och delvis reglerar näringslivet och näringsidkare (se avsnitt 4.2). Samtliga respondenter höll med om att det är viktigt från kommunens och myndigheters sida att skapa goda förutsättningar för att företag ska etableras. O Persson på Estrella säger att det allra största ansvaret ligger hos just politikerna och att ett område som Angered aldrig kommer att bli attraktivt på egen hand. Svenskt Näringsliv understryker också vikten av att skapa rätt sorts förutsättningar genom att exempelvis se till att det finns mark, bra förbindelser och utbildning från kommunens sida för att stärka områdets attraktivitet.

Vad gäller respondenternas inställning till nystartszoner och att till exempel ge bort mark eller sänka skatter och avgifter till företag som vill etablera sig där, är de alla överens om att det är fel väg att gå. Utveckling Nordost nämner dock att staten har haft det uppe som förslag, men att Göteborgs kommun har kommit fram till att man i så fall skulle gynna enskilda näringsidkare och att Göteborgs stad inte får arbeta på det sättet. Argumentet som läggs fram från de tillfrågade är att ett sådant tillvägagångssätt missgynnar konkurrensen då man börjar särbehandla företag på grund av en viss geografisk placering. Samtliga ser det alltså som en orimlig lösning att göra inverkan på den fria marknaden, även om detta rent teoretiskt skulle kunna locka fler företag att etablera sig i området och få ner arbetslösheten.

Någonting som påpekas av O Persson är även att det vore förmånligt om kommunen skulle ge bygglov på attraktiva tomter, då han tror att klassiska villaområden som innehåller villor som ser olika ut skulle kunna göra Angered mer attraktivt och potentiellt locka en klientel av företagare att bosätta sig. På så sätt skapas också goda förutsättningar för företag att etablera sin verksamhet i området. Estrella tycker också att kommunen i nuläget faktiskt satsar mycket på Angered i och med projektet Utveckling Nordost och nämner även att man bygger närsjukhuset och har byggt Angereds Arena. Positiva och önskvärda exempel som dessa bidrar till funktionsintegrering i stadsdelen och lyfter fram Angered som mer än bara ett utomliggande bostadsområde. Detta omtalas även i tidigare forskning där slutsatser visar på att mer funktionsintegrerade stadsdelar behövs (se avsnitt 4.3).

8. Slutsatser och framtida forskning

8.1 Slutsatser

Studiens syfte var att undersöka hinder och drivkrafter för lokalisering av arbetstillfällen inom den privata sektorn i Göteborgs segregerade stadsdel Angered. Uppsatsens frågeställningar besvaras enligt följande:

Frågeställning 1. Vilka är de främsta orsakerna bakom bristen på arbetstillfällen inom den privata sektorn lokaliserade i Angered?

Den största orsaken till att inte fler privata arbetstillfällen lokaliseras i Angered är att stadsdelen har ett för dåligt rykte och låg status, och upplevs som både otryggt och omodernt. Detta är vad företagare i Angered upplever men det är även den syn som Göteborgare har av området och för de som inte bor eller arbetar i Angered finns det nästintill inga anledningar att åka dit.

Fastän det finns ledig mark i Angered råder det en stor brist på kontorslokaler för mindre och kontorsbaserade företag, vilka är de företag som personalmässigt växer mest. Många företag i nordost upplever dessutom att det finns otillräckliga expansionsmöjligheter och känner sig hämmade av kommunen.

Bristen på redan etablerade företag i Angered hämmar till viss del etableringen av nya och det lokala samarbetet anses inte vara tillräckligt bra. Det finns en bristfällig samhörighet och långa avstånd mellan företag och kommunikationerna inom Angered betraktas som undermåliga.

Infrastrukturen in till centrala Göteborg är dock god, både via biltrafik och kollektivtrafik. Däremot fattas det en ringled runt Göteborg, som alltså i teorin hade inkluderat Angered och gjort stadsdelen mer åtkomlig. Vissa av vägarna till industriområdena i Angered är inte heller anpassade för lastbilstrafik och det är krångligt att ta sig från exempelvis Hisingen till Estrellas verksamhet i Storås.

Frågeställning 2. Vad finns det för fördelar med att etablera sitt företag i Angered?

Angered's största fördel är att det finns ledig och billig mark, som i de mer centrala delarna av Göteborg är en bristvara och betydligt dyrare. Den lediga marken och de befintliga näringslivsområdena har bra läge, då dem ligger med närhet till de stora lederna och utanför bilskattezonen. Även lokaler är avsevärt billigare och därför finns det för kostnadsminimering skäl att lokalisera i Angered, särskilt då löner tenderar att vara lägre både i perifera områden och där arbetslösheten är hög. Angered har en stor mängd relativt lågkvalificerade arbetssökande, vilket eftertraktas av vissa typer av företag. Dessutom är kommunikationerna mellan Angered Centrum och Göteborgs Centrum mycket goda med tre spårvagnslinjer och motorvägar vilket möjliggör restider på mellan tio och tjugo minuter.

Frågeställning 3. Vad kan göras för att Angered ska bli mer attraktivt för företagslokalisering?

Kommunen har en viktig roll i att locka företag till Angered men nystartszoner där företag som etablerar sig inom zonen skulle subventioneras ses inte som ett rimligt svar på problemet, varken av kommunen eller av näringslivet som båda förespråkar en fri marknad. Det kommunen däremot kan göra är att skapa rätt förutsättningar i form av mark, infrastruktur och utbildning.

Just utbildningsnivån är lägst i Angered av samtliga stadsdelar i Göteborg och fastän det inte ses som ett stort hinder i sig då det idag finns en hög rörlighet i samhället, skulle en större satsning på högre utbildning göra stadsdelen mer attraktiv och bistå företagen med en bättre tillgång på rätt arbetskraft, vilket en stor del av företagen i nordost inte anser finns i området.

Dessutom skulle infrastruktursatsningar i form av bättre inbördes kommunikationer och lastbilsanpassade vägar till och från industriområdena underlätta för företagen logistiskt och understödja ett starkare samarbete mellan dem. Det finns även begäran om en ringled runt Göteborg som inkluderar Angered och anknyter stadsdelen med övriga delar av Göteborgsregionen och samtidigt bör det också satsas på utbyggnad av kontorslokaler.

Det måste även skapas anledningar att åka till Angered så att området kan sättas på kartan för Göteborgare och inte endast associeras med de problem som stadsdelen får uppmärksamhet för. Angered har redan en vacker naturmiljö i form av Vättlefjäll och man invigde i april 2013 bad- och idrottsanläggningen Angereds Arena, som är tänkt att utnyttjas av fler än Angeredsbor och dessutom håller Angereds närsjukhus på att byggas. Det krävs att man fortsätter på den vägen och förmedlar det positiva i området. Estrella är ett bra exempel på ett företag som har varit verksamma i Angered under en lång tid och trivs väldigt bra.

8.2 Framtida forskning

Den här uppsatsen kan utgöra en viss grund för vidare forskning fokuserad på en mer detaljerad och ingående utvärdering av marken och infrastrukturens betydelse och påverkan för Angered. När marken på de två verksamhetsområdena i Angered säljs hade det dessutom varit intressant att titta på vad det är för typ av företag som etablerar sig i området och även intervjua dem angående lokaliseringsbeslutet.

En kompletterande studie som inriktade sig mer på den politiska sidan snarare än näringslivet vore önskvärt och några intressanta frågor man då kan ställa är till exempel: Vad kan kommunen göra för att höja utbildningsnivån i Angered och skulle en eventuell höjning kunna bidra till att arbetstillfällena skapas? Är det befogat utifrån de krav som finns att upprätta en ringled och varför bygger man den i så fall inte? Hur kan man förbättra vägarna och kollektivtrafiken inom stadsdelen? Hur kan man arbeta för att göra så att området känns tryggare, modernare och höja dess status?

Det skulle även vara lämpligt med en uppföljning av denna uppsats gjord några år framåt i tiden då resultaten av projektet Utveckling Nordost blir tydligare och man kan se om satsningarna i Angered har gjort området mer attraktivt för både företag och besökare. Kommer projektet nå upp till sina mål och kommer de nya arbetstillfällena att gå till just Angeredsbor? Kan exempelvis Angereds Arena verkligen locka folk bosatta utanför Angered?

Källförteckning

Böcker:

Blanchflower D. G. & Oswald A. J. (1994): *The Wage Curve*. Cambridge, The MIT Press.

Flowerdew, R. & Martin, D. (2005): *Methods in Human Geography – A guide for students doing a research project, second edition*. Harlow, Prentice Hall.

Hermelin, B. (2004): *Tillväxtens urbana geografi – En studie av sysselsättningsförändringar i Sveriges storstadsregioner*. Stockholm, Kulturgeografiska institutionen (Stockholms Universitet).

Jönsson, S. et al. (1997): *Decentraliserad välfärdsstad – demokrati, effektivitet och service*. Stockholm, SNS.

Laulajainen, R. & Stafford, H. A. (1995): *Corporate Geography – Business Location Principles and Cases*. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

Thurén, T. (2010): *Vetenskapsteori för nybörjare, andra upplagan*. Malmö, Liber.

Westlund, H. (red) (1997): *Lokal utveckling för regional omvandling*. Östersund: Institutet för regionalforskning (SIR) och Stockholm, Fritze (distributör).

Vetenskapliga artiklar:

Holzer, H. J. (1987): Informal Job Search and Black Youth Unemployment. *The American Economic Review*, volym 77, nummer 3 (1987), s. 446-452.

Ihlanfeldt, K. (1994): The Spatial Mismatch Between Jobs and Residential Locations Within Urban Areas. *Cityscape*, volym 1, nummer 1 (1994), s. 219-244.

Patacchini, E. & Zenou, Y. (2005): Spatial mismatch, transport mode and search decisions in England. *Journal of Urban Economics*, volym 58 (2005), s. 62-90.

Rogers, C. L. (1997): Job Search and Unemployment Duration: Implications for the Spatial Mismatch Hypothesis. *Journal of Urban Economics*, volym 42 (1997), s. 109-132.

Thomas, J. M. (1998): Ethnic Variation in Commuting Propensity and Unemployment Spells: Some U.K. Evidence. *Journal of Urban Economics*, volym 43 (1998), s. 385-400.

Uppsatser och avhandlingar:

Johansson, I. (1984): *Arbetsplatslokalisering i staden – dåtid-nutid-framtid – exempel från några stadsdelar i Göteborg*. Avhandling, Göteborgs Universitet.

Lekman, A. & Soininen, J. (2012): *I skuggan av blandstaden – en fallstudie av blandstadsidealets förverkligande i miljonprogrammet Angered*. Magisteruppsats, Göteborgs Universitet.

Rapporter:

Boverket (2004): *Integration och segregation i boendet – begrepp och indikatorer*.

IFAU – Institutet för Arbetsmarknadspolitisk Utvärdering (2006:1): *Hur viktig är närheten till jobb för chanserna på arbetsmarknaden?*

IFAU – Institutet för Arbetsmarknadspolitisk Utvärdering (2010:4): *Etnisk segregation i storstäderna – bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985-2006.*

Socialstyrelsen (2010): *Social rapport 2010.*

Tillväxtanalys (2010:11): *Veckopendling – En översiktsstudie.*

Utveckling Nordost (2012): *Kartläggning av näringslivet i nordöstra Göteborg.*

Statistik:

Göteborgs stad (2013): *Statistisk Årsbok 2013.*

Internetsidor:

Begreppsdefinition – dagbefolkning och förvärvsarbete

<https://www.h5.scb.se/raps/makro/Defintioner.asp>

2013-04-08

Begreppsdefinition – generalplan

<http://www.ne.se/generalplan>

2013-04-08

Begreppsdefinition – lokalisering

<http://www.urbanutveckling.se/ordlista/jkl/lokalisering>

2013-04-08

Begreppsdefinition – lokaliseringsfaktorer

<http://www.urbanutveckling.se/ordlista/jkl/lokaliseringsfaktorer>

2013-04-08

Begreppsdefinition – segregation

<http://www.ne.se/segregation>

2013-03-30

Begreppsdefinition – utländsk bakgrund

http://www.scb.se/Pages/List_261536.aspx

2013-04-08

Begreppsdefinition – översiktsplan

<http://www.ne.se/%C3%B6versiktsplan>

2013-04-08

Centrum för Urbana Studier

<http://www.urban.gu.se/>

2013-05-07

Fastighetskontoret – verksamhetsområden Angered

http://goteborg.se/wps/portal/foretag/mark-och-lokaler/tomter-for-verksamheter/verksamhetsomraden-goteborg/!ut/p/b1/jctLboMwAATQs-QEtosBszSoGIJDYgwVsEFuVSA-SVNBjy-9ABROtIsRnoDSIAgjEzbgG82Bjkoe_Wov9VPPfRK_-3Sqk5oL4iLKDwyx4dhGp38OOJHP7Q2UGwAPgmF_t7jAbY5hASzkwY0iBLHGEYkBqv_sUG7KdAYJCCHOJKNVdKV0_veR7eZGtKjSMDguBSoyiVK1-JSf2qeMj36rDUc-zimn24qhX3M8-GKz-YsZC30O3zdhy_Mp2Mk-ld-ogJracsL-eiM5lq9Xzp7ASrbJzy3ronn2yrboaBpmpRiO52IA6G7gy6UvsEEfoLbDV3SQ!!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/pw/Z7_P1JQ8B1A0OG9F0ITKPFNKLOFQ4/ren/p=formFilter=selectService/-/?filterArea=Angered&filterDirection=%23&filterOrganisationType=%23&formFilterSubmit=Visa

2013-05-07

Fastighetskontoret – Råvebergsvägen

http://goteborg.se/wps/portal/foretag/mark-och-lokaler/tomter-for-verksamheter/verksamhetsomraden-goteborg/ravebergsvagen/!ut/p/b1/jctLCsIwFIXhtbiB3IPT9CbDKKRP-hAFm4IUkVJo2ono9rULED2zH85HjrpQMcdCQoLO5Ob-OQ79Y1zmflrbxZcmzFu1Cw3qRFtkx6KxVVHWVq-g-xz2iUkjLgFVJhKZSU8H3QoBI_7z-DKDXz4nN1598Lr5AAFEbBZKseBYS_CWqnTxd_JusmowmzcmrTvN/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

2013-05-07

Fastighetskontoret – Söder om Gårdstensvägen

http://goteborg.se/wps/portal/foretag/mark-och-lokaler/tomter-for-verksamheter/verksamhetsomraden-goteborg/soder-om-gardstensvagen/!ut/p/b1/jctLCsIwFIXhtbiB3psmTW6HsZC-Qh-iYDORKFIKTTsR3b52AaJn9sP5wMHAGAkpJLEYzuAW_5xG_5jWxc9bO3npWNXTnmls89Rgeaw709S2NXyDw-eQ5boQyiKSzRMsdXE6pD3nqPl_Hr9M4y9fgZuuIXrdQoQRcoGKEymuZJqgiqEp1nCH4GZDo969AYSAqr0!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

2013-05-07

Information om ny SDN-indelning + karta

<http://www4.goteborg.se/prod/G-info/statistik.nsf/3a1ad6102b0c4f0ac1256cdf004881c0/8c6c903d7b3e9cbcc12576b800574735!OpenDocument>

2013-04-01

Karta över nordöstra Göteborg

<http://www.utvecklingnordost.se/detta-r-nordost.html>

2013-03-27

Om Business Region Göteborg

<http://www.businessregion.se/huvudmeny/omoss.4.42d895c410678a3d6138000340.html>

2013-04-22

Om Estrella

<http://www.utvecklingnordost.se/naringsliv/estrella-rets-fretag-i-angered.html>

2013-03-30

Om Fastighetskontoret

http://goteborg.se/wps/portal/enheter/fackforvaltning/fastighetskontoret!/ut/p/b1/04_Sj7S0sDAzMjUzMdWP0I_KSyzLTE8syczPS8wB8aPM4o1MvQOdjLyMDfzdA10MjELcHMMCQny cDC0NgQoigQoMcABHA0L6_Tzyc1P1c6NyLAB8WIEV/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

2013-05-07

Om Svenskt Näringsliv

http://www.svensktnaringsliv.se/om_oss/

2013-04-05

Om Utveckling Nordost

<http://www.utvecklingnordost.se/om-utveckling-nordost.html>

2013-03-27

Stadsdelskarta Angered

http://goteborg.se/wps/wcm/connect/899d3780455defd393f5bf1616637af3/1/Karta-SDN_2011-Angered.png?MOD=AJPERES&CACHEID=899d3780455defd393f5bf1616637af3/1

2013-04-08

Storstadsregionernas indelning

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Regional%20statistik/Indelningar/_Dokument/Storsta dsomr.pdf

2013-04-08

Muntliga källor:

Intervju med *Mats O Persson*, personalledare på **Estrella AB**.

2013-04-12

Intervju med *Kenneth Kastman Krantz*, regionchef på **Svenskt Näringsliv(s)** regionkontor Göteborg.

2013-04-15

Intervju med *Pär Abrahamsson*, projektledare för näringslivsdelen av **Utveckling Nordost**.

2013-04-17

Bilagor

Bilaga 1. Folkmängd 2011 efter kön och ålder (Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013)

Stadsdelsnämnd	Kön			Ålder						
	Män	Kvinnor	Summa	0	1-2	3-5	6	7-9	10-12	13-15
Angered	24 705	24 068	48 773	826	1 613	2 371	704	2 093	1 982	2 135
Östra Göteborg	22 770	22 396	45 166	708	1 391	1 756	526	1 402	1 348	1 344
Örgryte-Härlanda	27 540	29 341	56 881	773	1 325	1 567	471	1 261	1 140	1 245
Centrum	29 150	29 118	58 268	813	1 161	1 063	276	726	636	687
Majorna-Linné	30 161	32 321	62 482	1 023	1 733	1 780	516	1 262	1 044	1 066
Askim-Frölunda-Högsbo	26 390	28 413	54 803	650	1 385	1 928	578	1 651	1 521	1 603
Västra Göteborg	25 654	25 949	51 603	574	1 434	2 074	662	1 967	1 928	2 066
Västra Hisingen	25 849	25 377	51 226	765	1 638	2 381	702	2 157	1 860	1 751
Lundby	21 493	20 934	42 427	610	1 048	1 155	349	898	833	735
Norra Hisingen	23 513	24 033	47 546	539	1 276	1 873	535	1 645	1 519	1 527
Göteborgs Stad¹	258 088	262 270	520 358	7 284	14 021	17 974	5 328	15 078	13 826	14 177

Stadsdelsnämnd	Ålder									
	16-19	20-24	25-44	45-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-
Angered	2 978	3 780	13 960	11 331	1 902	1 286	840	550	279	143
Östra Göteborg	1 857	4 538	15 204	9 359	1 613	1 247	1 021	957	604	291
Örgryte-Härlanda	2 100	5 329	20 792	12 586	2 223	1 475	1 273	1 276	1 202	843
Centrum	1 528	7 227	23 576	12 313	2 798	1 606	1 179	1 026	942	711
Majorna-Linné	2 042	4 731	24 292	15 357	2 649	1 522	1 124	982	770	589
Askim-Frölunda-Högsbo	2 458	3 647	14 965	13 003	3 106	2 436	2 085	1 803	1 307	677
Västra Göteborg	3 061	3 050	11 496	13 679	3 185	2 286	1 588	1 294	815	444
Västra Hisingen	2 543	3 516	15 127	11 825	2 214	1 597	1 285	993	600	272
Lundby	1 461	4 263	15 331	9 763	1 809	1 255	1 043	904	619	351
Norra Hisingen	2 473	3 192	12 689	11 494	2 853	2 033	1 515	1 230	739	414
Göteborgs Stad¹	22 526	43 334	167 896	121 154	24 396	16 759	12 969	11 016	7 881	4 739

Källa: Västfolket

¹ Inklusive ospecificerade.

Bilaga 2. Förvärvsarbetande dagbefolkning (arbetsplatser i resp. SDN) efter sektor 2010 (Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013)

Stadsdelsnämnd	Statlig förvaltn o affärsverk ¹	Kommunal förvaltn	Lands- ting	Statl ägda företag och org	Kom ägda företag och org	Företag o org ej off ägda	Samtliga
Angered	139	3 785	395	345	281	4 218	9 163
Östra Göteborg	266	3 081	87	922	226	10 700	15 282
Örgryte-Härlanda	171	3 737	5 173	488	684	10 525	20 778
Centrum	10 020	5 415	948	5 812	6 614	65 389	94 198
Majorna-Linné	2 969	4 060	8 873	315	401	18 492	35 110
Askim-Frölunda-Högs	84	3 957	958	465	144	20 949	26 557
Västra Göteborg	774	3 789	168	93	53	7 379	12 256
Västra Hisingen	132	3 361	249	464	1 333	24 733	30 272
Lundby	417	3 286	391	752	705	20 995	26 546
Norra Hisingen	310	3 566	879	922	119	19 095	24 891
Göteborgs Stad¹	15 855	39 063	18 167	10 685	10 574	206 542	300 886

Källa: SCB

1 Här ingår övriga offentligt anställda, totalt 63 personer.

2 Inklusivt ospecificerat område

Bilaga 3. Förvärvsarbetande dagbefolkning (arbetsplatser i resp. SDN) 2010 (Göteborgs stad – statistisk årsbok 2013)

1 Jordbruk, skogsbruk, fiske
2 Tillverkning och utvinning
3 Energiförsörjning, miljöverksamhet
4 Byggverksamhet
5 Handel

6 Transport och magasinering
7 Hotell- och restaurangverksamhet
8 Information och kommunikation
9 Finans- och försäkringsverksamhet

Stadsdelsnämnd	Näringsgren								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Angered	25	670	189	476	927	436	118	89	27
Östra Göteborg	13	4 368	180	1 152	1 474	763	149	74	62
Örgryte-Härlanda	20	2 217	357	862	2 227	689	578	615	128
Centrum	73	2 099	1 339	2 786	9 994	5 742	7 200	7 920	4 354
Majorna-Linné	17	804	191	530	2 937	2 123	1 447	1 222	145
Askim-Frölunda-Högsbo	28	2 709	18	2 335	7 231	812	366	1 660	379
Västra Göteborg	153	567	13	936	1 361	802	459	220	51
Västra Hisingen	22	15 085	184	856	1 830	3 259	446	2 305	74
Lundby	10	6 955	177	1 419	3 134	1 154	745	1 867	438
Norra Hisingen	57	3 994	141	2 723	6 019	2 997	565	207	107
Göteborgs Stad¹	432	39 622	2 800	14 876	37 521	18 980	12 101	16 408	5 884

10 Fastighetsverksamhet
11 Verksamhet inom juridisk ekonomi, vetenskap o teknik
12 Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster o andra stödtjänster
13 Offentlig förvaltning och försvar

14 Utbildning
15 Vård och omsorg, sociala tjänster
16 Kulturella o personl tjänster
17 Näringsgren okänd

Stadsdelsnämnd	Näringsgren								
	10	11	12	13	14	15	16	17	Totalt
Angered	269	85	745	531	2 054	2 018	454	50	9 163
Östra Göteborg	115	783	1 654	502	1 503	1 913	540	37	15 282
Örgryte-Härlanda	340	1 363	462	810	1 557	7 489	1 009	55	20 778
Centrum	2 137	12 289	8 985	10 455	7 848	4 576	6 296	105	94 198
Majorna-Linné	687	3 215	834	671	4 935	12 963	2 300	89	35 110
Askim-Frölunda-Högsbo	442	2 273	1 393	659	1 601	3 808	773	70	26 557
Västra Göteborg	356	1 149	521	999	1 827	2 176	557	109	12 256
Västra Hisingen	268	797	873	562	1 520	1 865	283	43	30 272
Lundby	486	2 852	1 165	644	2 188	2 534	744	34	26 546
Norra Hisingen	367	722	1 280	678	1 751	2 815	413	55	24 891
Göteborgs Stad¹	5 560	25 785	18 688	16 683	27 590	42 938	13 611	1 407	300 886

Källa: SCB

Förklaring till näringsgrensindelning finns på inledningssidan i kapitlet Arbetsmarknad och näringsliv.

1 Inklusive ospecificerat område.

Bilaga 4. Intervjufrågor till Estrella

- Varför etablerade man sig i Angered?
- Är majoriteten av era anställda boende i Angered och rekryterar ni de flesta nyanställda från Angeredsområdet/lokala bemanningsföretag?
- Är infrastrukturen tillräckligt välutbyggd för Estrella att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?
- Skulle du säga att bristen på infrastruktur i Angered idag sätter stopp för etablering av nya företag?
- Är det lokala samarbetet inom näringslivet tillräckligt jämfört med den önskvärda nivån?
- Varför tror du att inte fler företag har etablerat sig i området och vad skulle kunna göras för att locka dem?
- Vad finns det för statliga och kommunala incitament för att få företag att etablera sig/stanna i Angered?
- Vad har fått Estrella att stanna och vad skulle eventuellt kunna få er att byta lokaliseringsort i framtiden?
- Avslutningsvis, finns det något du skulle vilja tillägga eller ta upp utöver det vi har diskuterat?

Bilaga 5. Intervjufrågor till Svenskt Näringsliv

- Vilka faktorer anser du vara viktigast för företagslokalisering generellt?
- Är bristen på redan etablerade företag något som hämmar lokalisering till Angered?
- Har Angered en tillräckligt adekvat infrastruktur för företag att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?
- Mats O Persson på Estrella betonade att avsaknaden av en ringled har negativa effekter för Angered, instämmer du?
- Hämmar det att Angered har låg utbildningsgrad och därav eventuellt lägre kompetens bland arbetskraften?
- Varför etablerar sig inte privata företag i Angered i större utsträckning och vad kan göras från myndigheternas sida för att göra området mer attraktivt?

Bilaga 6. Intervjufrågor till Utveckling Nordost

- Berätta om näringslivsdelen av projektet Utveckling Nordost
- Vilka för- och nackdelar tror du att det finns för företag vid lokalisering i Angered?
- Vad anser du vara de största orsakerna till att Angered har det minsta antalet arbetstillfällen inom den privata sektorn av samtliga stadsdelar i Göteborg idag?
- Är bristen på redan etablerade företag något som hämmar lokalisering till Angered?
- Har Angered en tillräckligt adekvat infrastruktur för företag att bedriva sin verksamhet på ett optimalt sätt?
- Mats O Persson på Estrella betonade att avsaknaden av en ringled har negativa effekter för Angered och fick medhåll från Svenskt Näringsliv, instämmer du?
- Hämmar det att Angered har låg utbildningsgrad och därav eventuellt lägre kompetens bland arbetskraften?
- Vilka strategier har ni för att göra Angered mer attraktivt för företagsetablering och vad har ni genomfört för åtgärder? Vad för åtgärder planeras i framtiden?
- Vad kan göras från myndigheternas sida för att göra Angered mer attraktivt och locka företagsetablering?
- Ni har med projektet en förhoppning om att ungefär 16 företag ska startas upp och att 220 nya arbetstillfällen ska skapas i området nordost. Finns det kartlagt hur stor del av denna ökning som förväntas gälla stadsdelen Angered?
- Finns det några uppsatta mål eller riktlinjer kring storleken (ekonomisk omsättning och antal anställda) på de företag ni önskar ska etablera sig i området under projektets gång?
- Nu när projektet varit i rullning ett tag, har det skett en ökning av företagslokalisering eller arbetstillfällen, och är den framtida prognosen i enighet med era mål?
- Vilka är de tydligaste resultaten ni kunnat urskilja genom projektet så här långt gällande er utredning av näringslivet i området? Vad anser ni till exempel företag behöver för att växa i området?